TWEEDE JAARGANG. DONDERDAG 19 SEPTEMBER 1901. No. 449.

HET VOLK

DAGBLAD VOOR DE ARBEIDERSPARTIJ

ABONNEMENTSPRIJS: 15 Ct. per week, f 1.95 per 3 maanden, met verzekering, bij vooruitbetaling. Voor 't buitenland abonneert men zich aan de postkantoren, of tegen inzending van het abonnementsbedrag (verhoogd met porto): voor België f 2.85; het overige Europa f 3.55; Indië en Amerika (bij wekelijksche verzending) f 2.85. — Losse nummers 3 Cent. † † †

POLITIEK REDAKTEUR: Mr. P. J. TROELSTRA.

DIREKTEUR. M. FILLMANN.

BUREAU VAN REDAKTIE, ADMINISTRATIE EN EXPEDITIE: GELDERSCHE KADE 117, AMSTERDAM. — TELEPHOONNUMMER 3267.

ADVERTENTIËN: 1—3 regels 30 Ct., elke regel meer 10 Ct. Bij abonnements-kontrakt speciaal tarief. Aanvraag betrekking, huur, verhuur, koop en verkoop tot 5 regels 25 Ct., Familieberichten tot 5 regels 20 Ct., iedere regel meer 5 Ct. — Arbeidersvereenigingen betalen, mits zij zich rechtstreeks tot de Administratie wenden, 5 Ct. per regel. † † † † † †

Alle abonnés op „Het Volk" zijn verzekerd tegen ongelukken bij de Mij „Fatum", 's Gravenhage, Huygensplein, voor f 1000 bij geheele invaliditeit en f 400 bij overlijden.

Dit nummer bestaat uit 2 bladen.

EERSTE BLAD.

BREDA.

Inplaats van L. WIJNANDS, Nijverheidssingel, Breda, zal voortaan als **Agent** voor deze plaats optreden

C. J. FERGER, Middenlaan 107,

aldaar, die Abonnementen, Advertentiën en Adressen voor proefnummers aanneemt.

DE DIREKTIE.

Met Bijbel en Snelvuurgeschut.

(Aanteekeningen op de troonrede.)

De openingszitting der nieuwe Kamers liep, evenals de vorige jaren, weer uit op een hoerageschreeuw der gesteekte en gegalloneerde heeren, dat weinig overeenkomt met de „waardigheid", die het Nederlandsche parlement zich zoo gaarne toekent.

Nu de Prins was meegekomen, toonde deze vergadering van „vrije mannen" genoeg lakeiënnatuur, om óók voor den Mecklenburgschen spruit driemaal hoera te roepen. Wanneer men denkt aan de verhouding, die er eenmaal tusschen den Prins van Oranje en de Generale Staten heeft bestaan, kan men niet zeggen, dat de Nederlandsche bourgeoisie sterker is geworden in zelfbewustzijn en gevoel van eigenwaarde tegenover vorsten.

Van liefde voor de Zuid-Afrikaansche stamverwanten, wier strijd door de liberale regeering nog met sympathie in een troonrede werd herdacht, blijkt uit deze troonrede niets. Al het geschetter over de uitsluiting van den Transvaal van de vredeskonferentie schijnt weinig meer dan een politieke manoeuvre te zijn geweest, daar dr. Kuyper, nu het op daden aankomt, zelf den worstelstrijd in Afrika angstvallig doodzwijgt.

Het personeel van Land- en Zeemacht enz. heeft iets anders noodig dan het nietszeggende komplimentje, dat niets meer dan vroeger beteekent, al is het ditmaal ook tot de *burgerlijke* ambtenaren gericht. Meer beteekende het, indien eene rechtvaardiger salarisregeling, met vermindering der hooge en verhooging der lage traktementen, ware aangekondigd.

Dat de algemeene volkstoestand in velerlei opzicht tot dank stemt, is òf een nietszeggende gemeenplaats, òf een cynische leugen, vooral nu in allerlei vakken slapte heerscht en ook uit andere landen berichten van achteruitgang tot ons komen. Dat men juist in *dezen* tijd deze gemeenplaats durft gebruiken, getuigt van weinig inzicht in sociale verhoudingen en weinig ernst ter behartiging der arbeidersbelangen.

Dr. Kuyper, die in 1891 op het Sociaal Kongres in zoo schrille kleuren den toestand heeft gemaald, met zijne gruwelijke tegenstelling van arm en rijk, wijze eens aan, welke enorme verandering in den volkstoestand er sedert dat jaar wel heeft plaats gevonden, dat hij thans een danktoon kan uiten. Toen ontkende hij, dat onze samenleving tegenwoordig op christelijke grondslagen rust — tot in den verkiezingsstrijd werd den liberalen verweten, dat zij de christelijke grondslagen van ons volksleven hadden ondermijnd, zoodat tegenover die „ontkerstening" de kerstening door de christelijke partijen noodig was. Thans wil hij op de christelijke grondslagen „voortbouwen": deze bestaan dus nog wèl, ondanks de Fransche revolutie en de ontkerstening door het liberalisme. In welk licht verschijnen daarbij de artikelen, manifesten en redevoeringen der laatste maanden?

Ook dat de Staat moet ingrijpen, op zedelijk en stoffelijk gebied, is niet speciaal „christelijk"; alleen heeft de ervaring geleerd, dat de *wijze*, waarop de tegenwoordige Regeeringspartijen dat willen doen, n.l. „steunend" en „leidend', doch zoo weinig mogelijk *scheppend* en *bekeerend*, in de praktijk de werking der staatsbemoeiing vaak belemmert en juist den tegenstanders daarvan, den konservatieven en kapitalisten, in het gevlei komt.

Omtrent de „zedelijke" eischen — die men voor den vorm wel het eerst *noemen* kan, maar die wel het minst door wetgeving en bestuur kunnen worden bevorderd, daar zij alleen uit een gezonden ekonomischen ondergrond kunnen opbloeien — laat de Regeering zich te vaag uit, om te weten, wat in dit opzicht van haar is te wachten. Wil zij Zondags*rust* of Zondags*heiliging* invoeren? Zal de wettelijke bescherming van „het zedelijk karakter van het openbare volksleven" bestaan in een wet ter belemmering der propaganda voor den Nieuw-Malthusiaanschen Bond? Zoo ja, dan wenschen wij dien Bond geluk met de te maken regeeringsreklame! Zal de beteugeling der speel- en drankzucht — „zonder de persoonlijke vrijheid te na te komen" — bestaan in sluiting van het speelhol op het wandelhoofd „Koningin Wilhelmina" en in afschaffing der Staatsloterij? Of zal aan de drankwet zoodanig getornd worden, dat de drankverkoopers tevreden kunnen zijn? En moet men uit de verklaring, dat voor de vrijmaking van het onderwijs, in zijne onderscheiden vertakkingen, „op den ingeslagen weg zal worden voortgegaan", lezen, dat de wet van 1889 richtsnoer zal blijven, of beteekent zij, dat men van het subsidiestelsel tot de vrije school wenscht te komen?

Als de „rechtstreeksche vertegenwoordiging" die men den landbouw wenscht te geven, dezen evenveel zal baten als de Kamers van Arbeid de arbeidende klasse, zal zij weinig verandering teweegbrengen. Intusschen zal de instelling dier „vertegenwoordiging," die de Regeering zal moeten voorlichten, de haak zijn, waaraan voorloopig alle lastige eischen van sociale hervorming op agrarisch gebied worden opgehangen.

Wat er ten opzichte van de levensmiddelenvervalsching, het leerlingstelsel en het arbeidskontrakt zal worden voorgesteld, zullen wij met belangstelling afwachten. Dat over de Kamers van Arbeid, over welker huidige samenstelling van antirevolutionaire zijde zoo veel en voortdurend is geklaagd, met geen woord wordt gerept, zal vooral teleurstelling wekken in die kringen, waar men het denkbeeld heeft gewekt, alsof die Kamers heel wat invloed op de verhouding van patroon en werkman zouden kunnen uitoefenen, als ze maar naar antirevolutionair model waren ingericht! Dr. Kuyper schijnt thans te hebben ingezien, dat deze Kamers, indien zij werkelijk aan dat ideaal beantwoordden, op den heftigsten tegenstand der meeste „christenen" en niet-christenen in het Parlement zouden afstuiten.

De spoedige invoering en uitbreiding der ongevallenwet — waarom ook niet tot de *zeelieden*? — wordt ook door ons zeer gewenscht De invoering eener verplichte ziekte-, invaliditeits- en ouderdomsverzekering wordt slechts „voorbereid" en hangt blijkbaar af van de tariefverhooging der volgende paragraaf. Men kent onze theoretische en praktische bezwaren tegen den wettelijken spaardwang, dien men aldus den arbeiders wil opleggen. Veel zal er hierbij van afhangen, of men alle arbeiders wil laten betalen, dan wel de laagst bezoldigden althans zal vrijstellen. Voorloopig zullen wij de resultaten der „voorbereiding" nog moeten afwachten; de zorg voor de verhooging der dividenden voor de fabrikanten zal wel genoeg tijd in beslag nemen, om die „voorbereiding" in alle kalmte te doen plaats vinden.

Dat deze Regeering geene verhooging van successierechten, geen meerdere progressie in de vermogens- en bedrijfsbelasting en andere demokratische belastingsplannen zou voordragen, was bij hare gemengde samenstelling wel te verwachten. Haar reaktionair en kapitalistisch karakter blijkt dan ook vooral uit de belastingparagraaf. Het kan thans vetpot worden voor de Brabantsche fabrikanten! Het gansche volk zal het gelag moeten betalen. En dat in een tijd, nu een *krisis* in aantocht is, die zich reeds thans door werkloosheid enz. begint te uiten, zoodat het voor de arbeiders moeilijk zal zijn, de hoogere prijzen der belaste artikelen door loonsverhooging terug te krijgen! Dat de Regeering zelve druk op de minvermogenden als gevolg dezer bescherming der fabrikanten waarschijnlijk acht, blijkt uit het slot dezer paragraaf, waarin zij den arbeider voor dat geval troost met de mededeeling, dat zij hem dan wat minder voor zijne verplichte verzekering zal laten betalen. Een schrale troost daar het voor den arbeider vrijwel onverschillig is, *hoe* men hem laat betalen: op het *bedrag* komt het maar aan! Over dezen vrij onhandigen demagogischen zet, waarbij de aap zoo leelijk uit den mouw komt kijken, zal nog menig appeltje geschild worden.

Dat een ministerie-Kuyper nevens het christendom, ook het militarisme in eere zou herstellen, lag voor de hand. De „krachtige bevordering der vooroefening" zal de meerdere kosten der nieuwe legerwet tot ongeveer 2½ à 3 millioen gulden doen stijgen en bovendien worden „aanzienlijke geldelijke offers" gevraagd voor snelvuurkanonnen, een van die zaken, waarvoor dr. Kuyper nu eenmaal „met geestdrift" geld geeft. Het arbeiderspensioen moet wachten op de nieuwe belasting; het schijnt dat de snelvuurkanonnen zoo lang niet kunnen wachten, tot daar geld voor is — men bemerkt, dat ook *deze* regeering meer haast heeft met de kanonnen dan met de oude arbeiders! De „bevordering van godsdienstzin" op schepen en in kazerne komt als het hinkende paard achteraan en slaat op heel het militarisme als een tang op een varken.

De koloniale paragraaf loopt van christelijkheid over: hier heeft blijkbaar de kapitalistische klasse nog meer pleisters voor het ontrust geweten noodig dan in ons eigen land. De vermeerdering van welvaart der inlandsche bevolking op Java, wier armoede hier en daar in hongersnood ontaardt, zal voorloopig uitblijven, daar de regeering „een onderzoek wil instellen". Het onrecht van den Atjehoorlog blijft nog steeds verjaard; dezelfde optimistische verwachtingen, dat het wel gauw in orde zal zijn, waarmede liberale regeeringen ons steeds hebben gepaaid, moeten ook thans weer dienst doen, om de moordtooneelen in Atjeh te kunnen voortzetten. Dat aan de bescherming der kontraktkoelies de hand zal worden gehouden, beloofde minister Cremer ook steeds; toch sterven ze op vele ondernemingen als ratten en muizen. De voorstellen tot decentralisatie van bestuur zullen wij moeten afwachten. Over aflossing der „eereschuld", aan Indië, anders wel de overdenking eener „christelijke" regeering waard, zwijgt zij.

De indruk, dien de Troonrede op ons maakt, is, dat de nieuwe Regeering zich gereed maakt, de kapitalistische zaak onder hare firma op ongeveer denzelfden voet voort te zetten.

Wat zwakker en onderwetscher op het gebied der arbeidswetgeving — wat beslister en nòg duurder op militair terrein — wat koketteeren met den Landbouw — wat *meer woorden*, om de arbeiders zoet te houden — en intusschen allereerst gezorgd voor hoogere prijzen voor de fabrikanten, die op het geheele volk zullen drukken — ziedaar enkele punten, waarin deze Regeering zich van de vorige onderscheidt.

Het industrieele kapitaal, dat de grenzen wil sluiten voor zijne konkurrenten, wordt ietwat meer naar voren gebracht dan het handels-kapitaal, dat *vrij verkeer* verlangt; maar beide kunnen overigens verzekerd blijven van den steun der Regeering bij hunne exploitatie der arbeidende klasse.

Het kapitalisme in liberale gedaante treedt eenige jaren op den achtergrond — naar voren is gekomen het kapitalisme in christelijk gewaad, dat, steunende, niet meer alleen op snelvuurkanonnen, maar óók op den bijbel, op de geestelijke en stoffelijke verschrompeling en vernedering der meerderheid van het Nederlandsche en van bijna gansch het Indische volk zijne macht zal handhaven.

En hiermede is de Proloog gesproken.

Haal op het gordijn — de komedie kan beginnen!

Jaarvergadering van den Diamantbewerkersbond.

(Vervolg tweede dag.)

Zijn rede voortzettend wees Polak, wat het huisbezoek betreft, er nog op, dat in den politieken strijd de huisbezoekers komen om de menschen te bewegen, voor een bepaald program hun stem te geven, wie leden voor Bond wil werven, stuit echter af op allerlei praatjes; dat spr. en Van Zutphen zulke slechte menschen zijn, dat zij f 35 verdienen, dat er te veel of te weinig ziekengeld wordt uitgekeerd, of dàt er een ziekenfonds is, dat er te veel boden en beambten zijn, enz. enz. Tegenover al die kletspraatjes is geen energie van huisbezoekers opgewassen.

Omtrent de kwestie-Van Beek deelt spr. nog mede, dat een van de voornaamste redenen voor diens benoeming in het D. B. was, dat een gewoon werkman de kans liep, in den tijd van zijn plaatsvervangend bestuurslidmaatschap zich bij de patroons gehaat te maken, en dus slachtoffer te worden, terwijl de leerlingkommissaris Van Beek daarvoor geen gevaar liep.

Het millioen is in het verslag genoemd, om de ongeorganiseerden, die altijd zeggen dat de Bond niets kan, te doen zien, dat de Bond wel iets heeft gedaan. De betrekkelijke waarde van dat millioen wordt echter onmiddellijk in het verslag aangetoond.

Het kan niet worden ontkend, dat personen zich hebben aangesloten bij Betsalel, alleen omdat zij het verdomden, lid te worden van den A. N. D. B. De kwestie is, dat buiten den A. N. D. B. de andere vereenigingen geen recht van bestaan hebben, niet anders zijn dan sekten. Maar nu zij eenmaal zijn erkend, en officieel de wensch is te kennen gegeven, dat men met hen wil federeeren, is het onbehoorlijk, allerlei kleine kwesties te berde te brengen, die slechts verbittering kunnen wekken.

Spr. vreest niet voor wegloopen van de geloovige joodsche bondsleden, maar wil opkomen voor hun gewetensvrijheid.

Een verkeerde taktiek is het, om als men, gelijk tegenover Asscher, machteloos staat, te doen alsof men niet machteloos staat. Zoo lekker als het nu bij Asscher is, blijft het niet, vroeg of laat doet Asscher iets, waartegen zijn werklieden zich moeten verzetten, en dan vallen zij, en de patroon, vanzelf in de handen van den Bond. Dan is het tijd van optreden.

Peekel van de kloversvereeniging vervangt opnieuw zijn motie door een andere, waarbij het H. B. wordt uitgenoodigd, een referendum uit te lokken over het tot lid toe laten van klandestien geleerden.

De motie der snijders (huisbezoek bij geroyeerden en niet-georganiseerden) wordt op verzoek der roosjesslijpers in stemming gebracht, en met hun stemmen en die der kapbewerkers tegen (61 tegen 9), aangenomen.

De motie der klovers wordt met alg. st. aangenomen.

Met de mededeeling, dat een telegram naar Parijs is verzonden, als antwoord op het gisteren ontvangene, wordt de morgenvergadering gesloten.

In de middagvergadering werd de behandeling der agenda voortgezet aan de orde was

het financieel verslag.

B. van Praag voor de Brillantsnijders is niet bevredigd over den vorm en niet bemoedigd door den inhoud. Wat den vorm betreft, was het vorig verslag beter; het vermeldde het aantal leden, en het totaal van de door ieder lid betaalde kontributie. Op 1 Januari 1900 bedroeg het ledental 7000; 1500 zijn geroyeerd; nu zijn er 6400 leden; zijn er zoovelen opnieuw toegetreden?

Het cijfer der kontributie overtreft de raming eerder, dan dat het er beneden is gebleven. Maar ongeveer f 34000 hebben de leden direkt terug ontvangen aan allerlei uitkeeringen. Van de f 126000 kontributie bleef slechts f 37000 batig saldo over. Het blijkt dus, dat voor de strijdkas maar ⅓ van de kontributie overblijft. En dit was in een normalen tijd.

Spr. dringt dus aan op de meest strikte zuinigheid. In spr.'s delegatie zit een kontroleur, die verzekert geen cent te hebben aangetroffen, waarvan de uitgave niet noodzakelijk was. Toch is bezuiniging mogelijk. Voor schoonmaken is f 1100, voor verwarming f 1300, voor elektrische verlichting f 1100 uitgegeven. Die posten komen spr. te hoog voor.

Hoe staan de uitgaven voor de bondsdrukkerij tot de inkomsten?

I. Voet van de Brillantslijpersknechten beschouwt de kontributie-ontvangst, ondanks het gewroet, o. a. van den heer Schwarz destijds in het *Volksdagblad*, als een succes. Spr. betreurt het, dat er geen kontroleursvergaderingen zijn opgeroepen. Daarvan zou nog betere afdracht het gevolg zijn geweest.

Spr. wilde dat aan meer cijfers dan het geval is een beschouwing werd vastgeknoopt, en zag gaarne dat de begrooting vooruit aan de delegaties werd verzonden. Spr. waarschuwt tegen opdrijving van uitgaven.

Pothuis wijst erop, dat in het afgeloopen jaar eenvoudig de begrooting werd nageleefd. Maar er wordt te veel besteed aan de algemeene huishouding.

De Voorzitter erkent, dat tegenover een raming van f 150.000 aan kontributiën, een grooter saldo moet worden bereikt dan f 60.000. Daartoe moet worden bezuinigd. In de praktijk bleek echter, dat van bezuiniging bitter weinig terecht komt. Er is geen cent uitgegeven, of het was ten behoeve der bondsleden. De f 16.000 salarissen waren misschien nog meer noodzakelijk dan de f 14.000 ziekengelden. Wat werd uitgegeven aan drukwerk (f 4000), aan het *Weekblad* (f 6000) geschiedde voor de leden.

De Bond heeft 6 à 7 boden. Hield de penningmeester 's avonds ergens zitting, dan waren de boden overbodig, maar kwam niet de helft der kontributie in. Rustte de afdraeht op de kontroleurs alleen, gelijk in den Typografenbond, dan waren de boden ook overbodig, maar in de praktijk bleek dit reeds ondoenlijk.

Het administratie-personeel is niet te groot.

Met minder dan 3 klerken voor de inboeking der kontributie is dit niet te doen. Bovendien behandelen 2 klerken de uitkeeringsaangelegenheden. De loopknecht verdient zijn geringe salaris niet met stilzitten, en maakt tal van kleine uitgaven overbodig.

Het D. B. en de kommissarissen kunnen niet zonder belangrijke schade voor den Bond worden besnoeid. Het *Weekblad* wordt gratis aan de leden verzonden, volgens het beginsel, dat de leden al hun kontributies in één post betalen.

Wat zou moeten worden bezuinigd, is spr. een raadsel. Spr. acht het verslag, bij groote organisaties in andere landen vergeleken, wel bemoedigend. Wat wij van onze inkomsten overhouden in vergelijking, is hooger dan het geval is bij de

meeste engelsche vakvereenigingen. Opzettelijk is weggelaten de opgaaf wat gemiddeld per hoofd is gekontribueerd. De cijfers zouden een verkeerden indruk maken. Van groot belang is de kwartjesafdracht. Hoe grooter die is, hoe meer het gemiddeld cijfer daalt. Er zijn bona-fide-kwartjesbetalers, en er zijn ook drie-kwartjes-vinders, maar vooral: de roosjessnijdsters zijn tot een getal van 400 gestegen, en dezen verdienen slechts bij uitzondering f12.

Het bedrag van f1000 oude schuld die is ontvangen, bewijst dat ± 300 van de geroyeerden zijn teruggekomen. Dan is er een geregelde aanvoer van nieuwe leden uit de leerlingen.

Zoolang de drukkerij bestaat, zijn in de jaarverslagen daaromtrent geen cijfers gegeven. Zij werd beheerd als een afzonderlijke administratieve instelling. Bij de oprichting is er f10.000 in gestoken. Zij eischt bovendien voortdurend nieuw materiaal enz., noodig om te konkurreeren. Op een zekere hoogte houden die aankoopen op. Was de zaak dadelijk op grooten voet opgezet, dan zou er rente kunnen worden geëischt, maar de zaak is klein begonnen. Zij ontwikkelt zich hoe langer hoe meer. De klacht over gebrek aan belangstelling behoeft niet meer te worden herhaald. De Typografen, Schijvenschuurders, Metselaars, Spoorwegpersoneel, Handels- en Pakhuisbedienden zijn klanten van de drukkerij geworden. Zij maakt 6 kranten. De zaak is zoo geregeld, dat alle winsten aan de drukkerij zullen blijven, tot de zaak is wat zij moet zijn. Uit haar eigen winsten heeft de drukkerij ± f3000 gevoegd bij het oprichtingskapitaal van f10000.

Een kontroleursvergadering zou weinig effekt hebben gehad: waar het slechtst wordt betaald, zijn de kontroleurs steeds afwisselend. Toch zal in de naaste toekomst zulk een vergadering worden bijeengeroepen.

Van Praag vraagt waarom ook de drukkerij niet staat onder toezicht van de kontrolekommissie.

De Voorzitter antwoordt, dat de taak van deze kommissie, nl. het nagaan of er geen uitgaven buiten de begrooting om worden gedaan, en of de inkomsten kloppen met de opgaven, een heel andere is dan het kontroleeren van een handelszaak als de drukkerij. Dit geschiedt door een accountant en door den boekhouder van den Bond.

De groei van het strijdfonds is langzaam, maar dit ligt aan de lage kontributie, bij gelijksoortige engelsche vakvereenigingen vergeleken. Dit is een gevolg van de evenredige heffing.

Bij den post interest vraagt Klooster van de Bazen, of er wel eens tegen rente aan vakvereenigingen wordt geleend.

Het antwoord luidt, dat als aan vakvereenigingen wordt geleend, dit geschiedt als renteloos voorschot.

Bij den post uitkeering bij invaliditeit deelt de Voorzitter mede, dat in '98 onder dit hoofd werd uitgegeven f1500, in '99 f4250, in 1900 f5500, terwijl dit jaar de post vermoedelijk tot f10.000 zal stijgen. Gaat dit zoo door, en blijft deze uitkeering behouden, dan wordt de toestand ernstig.

Bij den post: buitenlandsche propaganda vraagt B. van Praag naar den stand van zaken der organisatie te Antwerpen.

De Voorzitter antwoordt, dat de staking voor den 8-urendag niet is gewonnen. Maar de organisatie is erdoor vooruitgegaan. Zij kan haar verplichtingen zonder hulp nakomen. Zij heeft haar bestuurders, geeft haar weekblad uit, heeft haar eigen kantoor en bestrijdt haar uitkeeringen bij ziekte, staking, ongeval enz. Zij heeft niet den invloed van den A. N. D. B., zij heeft nog niet dat ontzag bij de werkgevers en is nog niet een zoo voortreffelijke machinerie tot het voeren der vakbeweging, maar de stand van zaken was nog nimmer zoo gunstig als thans.

Bij reis- en verblijfkosten naar Berlijn deelt de voorzitter mede, dat Alex. S. Wolff daar de „Amsterdamsche Diamantenschleiferei" heeft opgericht, met ongeveer 6 molens, een snijder en een versteller; er was één bondslid, de penningmeester is erheen geweest, en heeft gezorgd, dat allen lid zijn geworden; de arbeidsvoorwaarden zijn er zeer redelijk, en de kontributie komt getrouw binnen.

Onder applaus wordt na nog eenig debat den penningmeester décharge verleend van zijn gehouden beheer.

Dan komt in behandeling

de begrooting.

De kontributien zijn geraamd op f 150.000.

De Voorzitter zegt, dat gemiddeld in dit jaar f3000 per week werd ontvangen, Voor verkoop van het boek van Webb is geraamd f 250. De voorzitter deelt mede, dat het boek is teruggenomen uit den boekhandel, en weder tegen lagen prijs voor leden van vakvereenigingen zal worden verkrijgbaar gesteld; de federatie van vakvereenigingen te Gent heeft bovendien prijsopgaaf gevraagd van groote hoeveelheden.

Bij de uitgaven deelt de voorzitter mede, dat het bestuur der snijdersvereenigiag voorstelt, gelijk het H. B. ook deed, het salaris van den snijdersloonkommissaris Brouwer te brengen van f 24 op f 30 ger week. Het salaris van den loopknecht wil het H. B. brengen van f 12 op f 13. Er is een bode minder, de f 800 ontving; het totaal der salarissen is dus f 468 lager dan verleden jaar, nl. f 23738.

I. Voet verbaast zich er over, dat het bestuur van de Snijdersvereeniging het salaris van den loonkommissaris wil verhoogen, daar toch ook deze vereeniging naar bezuiniging streeft. Spr. acht de salarissen van het D. B. te hoog, maar wil die niet verlagen, omdat daarin een votum van afkeuring zou liggen, en de dag. bestuurders hun leven naar dit salaris hebben ingericht. Maar de toestand der diamantbewerkers rechtvaardigt in geen enkel opzicht de verhooging van het salaris van den loonkommissaris.

De Voorzitter meent, dat dagelijksche bestuurders geen geldelijke zorgen moeten kennen, en nog wat kunnen overhouden om de bijzondere uitgaven te bestrijden die van hen worden gevergd. Hij acht de salarissen van het D. B. niet te laag. Deze salarissen scheppen nu eenmaal een zekeren levensstandaard, en er is geen reden, om den loonkommissaris, die bovendien een man van zeldzame trouw en ijver is, wiens arbeid niet minder belangrijk is dan van een lid van het D. B., aanmerkelijk lager te bezoldigen.

Pothuis van de Snijders zegt, dat, nu er eenmaal moet worden bezuinigd, zijn delegatie niet de vrijheid vindt om voor verhooging van Brouwer's loon te stemmen.

De Voorzitter komt er tegen op, dat hier alarmeerend wordt gesproken, alsof de financiën van den Bond door een uitgaaf van f 300 in gevaar zouden komen. Verder wijst spr. erop, dat het salaris van Brouwer aanvankelijk op f 4 per dag werd gesteld, omdat men meende dat hij slechts tijdelijk in dienst van den Bond zou komen. Volgens het besluit van de laatste jaarvergadering zou die vergoeding waarschijnlijk hooger moeten zijn, daar Brouwer in de laatste jaren meer dan f 4 verdiende. Bovendien acht spr. het zeer bedenkelijk, dat een vakvereenigingsman zegt: het loon is onvoldoende, maar mijn zaak kan geen hooger loon lijden.

Klooster van de Bazen stelt een D. B.-lid en een loonkommissaris op één lijn. Zij hebben niet meer geld noodig dan een bode of klerk, maar kunnen op de keien komen, en hebben dan weinig kans om werk te vinden. Dit rechtvaardigt een hoogere bezoldiging. Maar spr. wil tusschen de overige beambten het gemeenschappelijk loon gelijk verdeelen.

De voorzitter is het in beginsel hiermee eens. Maar de Bond moet in deze maatschappij vragen, wat gewoonlijk voor den gevorderden arbeid wordt betaald. Geeft dan de Bond het hoogste loon, en hij geeft soms vrij wat meer, dan komt hij zijn verplichtingen na. Bovendien is er verschil in verantwoordelijkheid en ook in behoeften. Spreker moet boeken en tijdschriften koopen en met juweliers konfereeren. Een kassier, loonkommissaris, enz. moet capaciteiten bezitten, die in de maatschappij nu eenmaal hun prijs hebben, en dus moeten worden betaald.

Witmond van de Snijders is in afwijking van zijn medeleden vóór verhooging.

Voet wijst op de onwillekeurige stijging van de salarissen en administratieve uitgaven, die het meerendeel der kontributie opslikken. Met het oog op den geest onder de diamantbewerkers acht spr. dit een gevaarlijken toestand. Het is een belemmering voor de fabriekskommissies bij hun propaganda.

De voorzitter zegt, dat hij aan de verbittering onder de leden glad maling heeft, zoolang die ongegrond is, en bestaat bij menschen die niet op de hoogte zijn of willen zijn. Grond voor verbittering zou er zijn, indien er te veel of te hoog gesalarieerde bestuurders waren. De leden die het salaris beschouwen als weggegooid geld, zouden dat doen bij elk salaris; zij meenen, dat hun toestand even goed zou zijn, ook zonder dat zij er voor betalen.

Aan de penningmeesters wordt in 3 van de 10 gevallen bij hun bezoek aan de fabrieken onder den neus geduwd: tijdens de krisis en de staking, toen wij f 4.50 ontvingen, hebt gij uw salaris behouden. Hadt gij toen met ons gedeeld, dan zouden wij anders over u denken. Om zulke praatjes geeft geen verstandig man.

Honderden en meer dan honderden vakgenooten, en ook wel leden van deze vergadering zouden een salaris van f 24 per week niet beschouwen als een menschwaardig bestaan. De loonkommissaris moet bovendien van dat bedrag nog iets missen.

Voet repliceert, dat de telkens op de jaarvergadering gedane voorstellen tot salarisverhooging verbittering wekken. Ook in den kern der goede bondsleden.

De verhooging wordt verworpen met 54 tegen 16 stemmen; tegen: Bazen, Knechten, Verstellers, Snijders en Roosjesverstellers.

H. Lelie van de Roosjesverstellers maakt de opmerking dat de huisbewaarder een vaste bestaanszekerheid mist, en bovendien ook zijn vrouw werkt. Daarom stelt hij een verhooging voor van f 2 per week.

Blom vraagt, of het werk van de vrouw van den huisbewaarder: het houden van toezicht op het schoonhouden van het gebouw, apart wordt betaald.

De Voorzitter antwoordt van neen; maar de huisbewaarder heeft f 13 plus vrij wonen, brandstoffen, licht en personeele belasting; daarmede is naar spr.'s meening de werkkring van zulk een beambte voldoende beloond.

Hester van de Brillantverstellers zegt, dat andere menschen met f 20 's avonds, wandelen kunnen gaan en doen wat zij willen; zij huren goedkoope woning; bovendien behoeven gewone huisbewaarders geen zalen te verhuren.

Het voorstel wordt verworpen met 51 tegen 19 stemmen. Voor Brillant- en Roosjesverstellers, Snijders en Klovers.

Het H. B. stelt voor, het loon van den loopknecht te brengen van f 12 op f 13.

De Groot van de Brillantverstellers stelt voor het te brengen op f 14.

Verworpen met 46 tegen 24 stemmen. Voor Brillant- en Roosjesverstellers, Roosjesslijpers en -Snijdsters.

Het voorstel van het H. B. wordt zonder stemming aangenomen.

De redaktie

van het *Weekblad* wordt bij den postredakteur behandeld.

J. Voet is teleurgesteld, dat niet is gewezen op de noodzakelijkheid van den 8-urendag. Het artikel van prof. Gunning waarin deze beweerde dat de diamantbewerkers niet langer dan 6 uur mogen werken, heeft diepen indruk op hem gemaakt. Spr. betreurt het, dat het *Weekblad* op 1 Mei niet alleen niet versierd uitkwam, maar dat er zelfs niets over den 1sten Mei door den redakteur in het blad werd geschreven. Hij vraagt, waarom de rubriek sociale wetgeving niet werd voortgezet, die met zooveel instemming was ontvangen. (*Applaus.*)

Ook zag hij gaarne weder korrespondenties uit Amerika en Parijs, verder berichten over den diamanthandel; terwijl hij ontmoedigende artikelen gelijk de vorige week naar aanleiding van een stuk in de *Daily Mail* gaarne zou missen. Ook artikelen als die van Van Campen, die door de meeste leden niet worden gelezen, zag hij gaarne verdwijnen. Daarentegen wilde spr. het formaat en de letter zien vergroot.

Te half zes wordt de vergadering verdaagd.

(Derde dag).

Te half tien werd hedenmorgen de vergadering heropend en de beraadslaging over het *Weekblad* voortgezet.

De groot van de Brillantverstellers drong eveneens aan op meer propaganda in het *Weekblad* met 1 Mei, en ook op andere tijden, voor den 8-urendag.

Pothuis van de Brillantsnijders spreekt zijn bevreemding erover uit, dat de redakteur de artikelen van Dr. Norden over loodvergiftiging heeft opgenomen, die veel te alarmeerend schijnen te zijn.

H. Lelie van de Roosjesverstellers vraagt, waarom de kommissie voor geschillen tusschen inzenders en de redaktie nimmer is opgeroepen.

De voorzitter-redakteur wijst erop, dat in een feuilleton in het *Weekblad* de achturendag is behandeld. Overigens is spr. van meening, dat men een goed ding kan bederven door erover te schrijven op het verkeerde oogenblik. Zoo kort na het verliezen van de staking op dit punt, zou het schrijven van seriën stukken over den achturendag nutteloos kruit verschieten zijn geweest.

Verder is het zeer moeilijk, degelijke artikelen van wetenschappelijke lieden te krijgen. Ook die personen staan midden in hun klasse, en al zijn zij nog zoo vurig voorstander van verkorting van den arbeidsdag, dan vreezen zij toch, misschien zelfs onbewust, den werkgevers, den medeleden hunner klasse, aanstoot te geven.

Als spr. de vakbladen tegen 1 Mei inziet, dan vindt hij dat grootendeels zoo'n malle zelfverlakkerij, dat hij het niet van zich kan verkrijgen, zichzelf ook te gaan verlakken in het *Weekblad*.

Behalve over de tuchthuiswet, gaf spr. een reeks artikelen over de wet op de arbeids- en rusttijden. Toen de verkiezingen en het nieuwe ministerie kwam, was afwachten geboden. De rubriek sociale wetgeving hangt niet in de eerste plaats af van spr., maar van de regeering. De korrespondent in Amerika liep gevaar, om zijn korrespondenties zijn brood te verliezen. Die te Parijs hield op met schrijven, maar de sekretaris der parijsche vakvereeniging heeft beloofd, na afloop der staking geregeld berichten te zullen zenden. Te Londen werken geen 25 menschen meer; te Hanau zijn van de 300 man geen 100 meer over, en onder hen kent spr. geen enkel betrouwbaar schrijver.

De man, die spr. handelsberichten gaf, was eveneens om zijn brood genoodzaakt, ermee op te houden.

Wat in de *Daily Mail* werd geschreven, wist spr. sedert weken. Hij zweeg erover, totdat het in dit blad kwam. Toen het echter eenmaal publiek eigendom was, had spr. niet meer het recht, de voorstelling van de *Daily Mail* maar te laten loopen zonder kritiek. Van Campen's artikelen zijn mooi, maar voor de meeste lezers niet geschikt om den stijl.

De letter van het blad is dezelfde als van *Het Volk*, *Volksdagblad* enz., het formaat zal worden vergroot, als er een nieuwe pers in de drukkerij komt. De kommissie voor de geschillen is nog niet voltallig, en een beroep op haar werd niet gedaan.

De loodvergiftiging is een teer punt. Wie gelijk heeft is nog de vraag.

Voet: De geestdrift waarmede de redakteur jaar op jaar over de revolutionaire beteekenis van den 1sten Mei weet te spreken, staat lijnrecht tegenover wat hij thans zeide.

Ingezonden Mededeelingen

20 cent per regel.

C. J. TJADEN, N. Leliestraat, 42, Stoom-Ververij.

Buitenland.

KORTE BERICHTEN.

De middenstand houdt zijn Kongres te Namen. Internationaal zijn er de vertegenwoordigers en pleitbezorgers der kleine burgerij aanwezig om hun bedreigde belangen te verdedigen, en door allerhande reaktionaire maatregelen dwars in te gaan tegen den gang der maatschappelijke ontwikkeling

Natuurlijk heeft naar dit kongres onze regeering, de regeering der kleine luyden, een vertegenwoordiger gezonden, den heer Noordtzij, professor aan de Theologische School te Kampen.

Heel erg internationaal is het kongres nu juist niet. Naast den Nederlander zitten er als vreemdelingen een mijnheer uit Servië, een uit Parijs, een uit Freiburg en een uit Stuttgart.

De overige deelnemers aan het kongres zijn allen Belgen. De Belgische minister de Bruyn sprak een openingsrede; men weet: klerikale regeeringen moeten het hebben van kleinburgerlijk „hervormings"gemorrel.

Onze regeeringsafgevaardigde maakte zich al dadelijk verdienstelijk door te jammeren over de noodlottige werking der koöperatie in Nederland, waar zooveel ambtenaren lid van zijn. De Belgen vielen hem allemaal bij, er werd geweldig los getrokken tegen de ongehoorde brutaliteit van rijksambtenaren die lid waren van koöperaties en zoo den middenstand, dus den staat, ondermijnen, van wien zij hun brood ontvingen en dien zij moesten dienen.

Een paar handelsreizigers beklaagden er zich ook over dat de rijkswerklieden werden „bevoorrecht" in het spoorwegverkeer, omdat daarbij voor hen vrijgevige bepalingen zijn aangenomen.

Iemand uit Ostende sloeg het rekort, die wilde een beslist verbod aan staatsambtenaren om koöperatieve vereenigingen op te richten. „Rijksambtenaren en rijkswerklieden", zoo sprak hij met de echte verwaande laatdunkendheid van den kleinen burger die overtuigd is dat hij de Staat is, „zijn onze dienaren, wij hebben het recht hen te verbieden zich te vereenigen tegen ons, den middenstand. Er moeten dwangmaatregelen (boete, ontslag) worden genomen tegen hen die direkt of indirekt deel nemen aan een koöperatie.

En toen riep een ander afgevaardigde, — en de man vertolkte wat eigenlijk de geheime wensch was van het heele kongres — „alle koöperaties moeten worden afgeschaft!"

Voorloopig echter zal men trachten den vijand met zijn eigen wapens te bestrijden. De kleine winkelstand zal zelf koöperatief inkoopen.

De overige besprekingen liepen over herziening van belasting, faillissementswezen enz., die van weinig algemeen belang zijn.

— **Socialisme en Zuid-Afrikaansche oorlog.** De antwoorden door het internationaal bureau te Brussel ontvangen van de Fransche, Engelsche, Argentijnsche en Spaansche gedelegeerden zijn gelijkluidend aan de reeds ontvangene.

Verschillende gedelegeerden oordeelen het gewenscht dat de sociaaldemokratie in elk land protestvergaderingen zou houden tegen het militairisme, den oorlog, en de bloedige uitspattingen van het kapitalisme in het zwarte werelddeel in China, en in Amerika.

— **Het jongensproces** te Thorn tegen de 60 Poolsche gymnasiasten, beschuldigd tot een geheimen bond te behooren ter ondermijning van het Pruisische gezag, is geeindigd voor 15 met vrijspraak; voor 10 met een berisping; voor 19 met een dag gevangenis; voor 2 met twee dagen; voor 7 met drie weken; voor 3 met zes weken; voor 1 met twee maanden en voor 1 met drie maanden.

Pruisen kan weer vrij ademen — en de justitie heeft zich weer eens te meer belachelijk gemaakt.

Vakbeweging.

BUITENLAND.

Past op, tabaksbewerkers! Het hoofdbestuur van den Sigarenmakersbond heeft van den duitschen „Tabakarbeiterbund" de mededeeling ontvangen, dat zekere Aug. Baumann uit Essen a/d Ruhr zich op reis begeven heeft naar Holland, om daar onderkruipers te werven voor de Nordhauser staking, den strijd die nu al maanden lang gevoerd wordt om het vereenigingsrecht. Door dezen agent worden hooge loonen genoemd, die in werkelijkheid volstrekt niet verdiend kunnen worden. Een ieder waarschuwe de sigarenmakers zooveel mogelijk, zich niet ertoe te leenen, voor een Judasloon hun dappere duitsche kameraden in den strijd te bemoeilijken.

—

Tegen de Trade-Unions. De strijd tegen de Trade Unions is sedert de bekende beslissing van de Lords aan de orde van den dag. Zeven leden van de afdeeling van den Timmerliedenbond (Amalgamated Society of Carpenters) zijn te Limerick in hechtenis genomen, beschuldigd van „samenzweering" tegen den patroon Michael Gough, die een eisch om loonsverhooging niet wenschte in te willigen. Met andere woorden: de arbeiders staakten omdat zij geen voldoend loon ontvingen, en dat is samenzwering. Bovendien werd tegen den Timmerliedenbond een vordering tot schadevergoeding gericht.

De verschillende Trade-Unions zullen nu, gelijk op het jongste kongres is besloten, hun statuten zoo wijzigen dat hun kassen beveiligd zijn tegen civiele vorderingen. De rechtgeleerde raadsman van het Parlementair Komitee onderneemt een reis door de hoofdsteden van het vasteland om te onderzoeken of de enorme fondsen der Unions aldaar veilig kunnen worden belegd.

—

BINNENLAND.

Haagsch Vakkomitee. *In de jongste vergadering van het Vakkomitee werd in zake de boycots Bensdorp en Heineken besloten 10.000 manifesten aan de arbeiders en ingezetenen te verspreiden. 1000 ingesloten circulaires zullen aan de neringdoenden worden bezorgd. In zake boycot Eussen zullen uitgebreide maatregelen worden genomen, welke later publiek zullen worden gemaakt. Door de kommissie welke belast is geweest met het nazien der boeken van den penningmeester werd rapport uitgebracht en de rekening goedgekeurd. In bespreking kwam de salarieering van een sekretaris-penningmeester. Het komitee besloot met 12 tegen 2 stemmen in beginsel tegen geheele salarieering. Zoo spoedig mogelijk zal een algemeene bestuursvergadering voor dit doel worden gehouden. In verband daarmede zal worden voorgesteld de contributieregeling te veranderen, en aan te dringen op verhooging.

—

Roomsche typografen. Zondag had te Nijmegen de eerste jaarvergadering van den Ned. R. Kath. Typografenbond plaats. Aan de *N. Arnh. Ct.* ontloonen wij, dat Henri Hermans uit Boxmeer in plaats van v. Eindhoven uit Utrecht tot voorzitter werd gekozen. Besloten werd tot oprichting van een weerstandskas voor werkloosheid, ziekte en (door de geestelijke adviseurs?) „goedgekeurde staking". Als orgaan zal men *De Kath. Typograaf* uitgeven. De vergadering sprak zich uit voor de invoering van een tienurigen arbeidsdag. Rektor dr. Bult hield de sluitingsrede.

—

Spoorwegpersoneel. In een Zondag jl. gehouden vergadering, onder leiding van Dekkers uit Amsterdam, is te Woerden de afdeeling der Nederl. Vereeniging van Spoor- en Tramwegpersoneel definitief opgericht. Haar ledental bedraagt voorloopig 18.

—

Werkstaking steenfabrieken. De *N. Rott. Crt.* meldt, dat de werkstaking op de steenfabrieken van ten Hove en Koedijk te Rijssen geëindigd is De firma's hebben toegestaan in Hollandsch geld te betalen. De overige patroons zullen bij het Duitsche geld een toeslag voegen, overeenkomende met het verschil in waarde met Hollandsch geld.

—

Spoorwegpersoneel Winschoten. *In de Zondag gehouden vergadering van de afdeeling Spoor- en Tramwegpersoneel te Winschoten werd o. a. besloten f10 aan onze Volkskiesvereeniging te doen toekomen als tegemoetkoming in de vele verkiezingskosten. Tot kandidaat voor lid van het hoofdbestuur werd gesteld D. Donia, van Zuidhorn. De afdeeling neemt flink in ledental toe

Binnenkort zal te Nieuweschans een openbare vergadering worden gehouden.

—

Mandenmakers. *Onze Rotterdamsche korrespondent schrijft ons:

De mandenmakersvereeniging te Rotterdam is ijverig in de weer, in omliggende plaatsen en op het platteland de vakgenooten te organiseeren. Na met succes werkzaam te zijn geweest in Schiedam, Kerkdriel en langs De Lek, heeft zij j.l. Zaterdag een vereeniging gesticht te Tiel. De grootste helft der vakgenooten traden als lid toe. Het is voor deze kategorie van werklieden van het hoogste belang, dat de vakgenooten op 't platteland zijn georganiseerd; vandaar komt de konkurrentie.

—

Vervroegde winkelsluiting. Te 's-Gravenhage heeft zich een comité voor vervroegde winkelsluiting gevormd, benoemd door den „Bond van Nederlandsche Boekverkoopersbedienden te 's Gravenhage", „Ontwikkeling zij ons doel, vereeniging van personeel van koöperatieve vereenigingen", „Residentie, afd. van den Nationalen Bond van Handels- en Kantoorbedienden", en de „Nederlandsche Bond van Confectiebedienden, afd. 's-Gravenhage".

Doel is: het verkrijgen eener vervroegde winkelsluiting in alle winkels door het geheele land, zoo mogelijk door eene wet geregeld.

Voorloopig zal zich de beweging tot Den Haag beperken, waar binnenkort eene openbare vergadering voor dit doel zal worden gehouden, later zal de agitatie over het geheele land worden begonnen.

Het comité noodigt andere vereenigingen tot toetreden uit. Het bestuur bestaat uit W. Havers voorzitter, H. D. la Rivière penningmeester, H. Koekebakker secretaris, Schenkweg 112.

—

Post- en telegraafbeambten. Te Oldenzaal is een afdeeling van den bond „de Post" opgericht, de 68ste.

—

De Boykot-Bensdorp. Uit Leeuwarden bericht men ons, dat de vlugschriftjes van den A. B. B. daar de vorige week door een daartoe door den Bestuurdersbond aangewezen bode zijn verspreid. Maandag zijn er ook 3000 verspreid en gisteren werden de aanplakborden van nieuwe strooken voorzien.

Een winkelier, bij wien de bode het vlugschrift bezorgde, verzekerde den dubbelen voorraad van Bensdorps waren te zullen bestellen. Toen het bestuur echter bij hem kwam vragen of hij zijn woord gestand deed, was hij veel zachter gestemd en zeide, niet meer te zullen inslaan dan hij verkoopen kon en dat zou nu wel weinig zijn.

—

Werkstaking metselaars. Te Veendam hebben de metselaars van het nieuwe postkantoor gestaakt.

'Bouwvakken Bussum. Onze korrespondent houdt vol dat de bouwvakvereeniging „Steun naar Krachten" niet meer bestaat, daar men opgehouden heeft kontributie te betalen, na de kas gebruikt te hebben om een deel der oude schuld af te doen. Ook verzekert hij dat op een keer 23 leden van de 120 tegelijk overliepen naar den R. K. Volksbond, behalve zij die tusschentijds vertrokken.

Uit de Partij.

Jaarboekje 1902. De kommissie van redaktie voor het Jaarboekje verzoekt opgave van adressen van de secretarissen van landelijke bonden en vereenigingen, zoowel vakbonden als politieke vereenigingen, en van bestuurdersbonden.

Wie nog bijdragen heeft, geschikt voor *Varia*, wordt verzocht deze in te zenden.

Opgaven enz. te zenden aan het adres van den partijsekretaris Van Kuijkhof, De Genestetstraat 16, Amsterdam.

—

Afkeuring over Modoo. Naar aanleiding van de omstandigheid dat onze partijgenoot L. Modoo als lid van den Haarlemschen gemeenteraad met zijn stem zijn goedkeuring gehecht heeft aan de proklamatie van den burgemeester tot verbod van samenscholingen tijdens de staking aan de lichtfabrieken, heeft de afdeeling Haarlem der S. D. A. P. met 30 stemmen tegen 1 stem en 5 blanco's de volgende motie aangenomen:

„De afd. Haarlem S. D. A. P. in buitengewone vergadering bijeen op 16 Sept. 1901, gehoord de verdediging van Modoo ten opzichte van zijn houding in den gemeenteraad in zake de werkstaking aan de lichtfabrieken, keurt deze houding ten strengste af, verklaart daarvoor de verantwoordelijkheid niet op zich te nemen en gaat over tot de orde van den dag."

—

Amsterdam. De eerstvolgende huishoudelijke vergadering der afd. S. D. A. P. heeft op Donderdag 26 September in het gebouw van den A. N. D. B. plaats.

—

Arnhem. *In de gister gehouden gekombineerde vergadering van S. D. A. P. en arbeiderskiesvereeniging, wier belangrijkst besluit wij reeds vermelden, werd nog de rekening en verantwoording over de afgeloopen verkiezingen goedgekeurd.

Voor de kiesvereeniging werd de kontributie gesteld op een minimum van 50 cent, te heffen in twee termijnen van 25 cent, ingaande met October a. s.

Voor de S. D. A. P. werden een achttal cursusvergaderingen geregeld, dezen winter te houden. Besloten werd voor de leden en voor vakvereenigingsmannen de kaarten tegen verminderden prijs verkrijgbaar te stellen.

Tevens werd aangenomen om over de schoolgeldkwestie te Oosterbeek die daar de arbeiders nog al drukt, een openbare vergadering te beleggen.

Op het voorstel-Partijbestuur inzake kerst-kongres werd niet ingegaan en het oude voorstel gehandhaafd.

—

Utrecht. Het bestuur der afdeeling heeft eene kommissie benoemd belast met het, in vereeniging met Oudegeest, bestudeeren der gemeentebegrooting voor het komend jaar. De eerste vergadering dezer kommissie zal plaats hebben Vrijdagavond a. s. 8½ uur in café Beckers.

—

Studieclub. Zaterdagavond 8 uur, Alberdingk Thijmstraat 28, huis, Amsterdam, zal de soc. dem. studieclub ten dienste van S. D. A. P. en Kamerfractie definitief worden opgericht. Vooral vertegenwoordigers van verschillende vakken zullen welkom zijn. Men melde zich voor lidmaatschap of geldelijke bijdragen aan bij G. Mannoury, 2e Helmerstaat 68.

—

Ontvangen door den partijsekretaris van 9 tot en met 16 September.

a. Voor de partijkas. Verkoop zegels, statuten, diploma's en beginselverklaringen: afd. Middelburg f 4; afd. Schiedam f 2.50; afd. Leeuwarden f 5.30; totaal f 11.80.

Verkiezingsfonds: M. M. te A. restitutie f 10; v. d. W. te G. lijst 69 f 2.35; B. te H. lijst 165 f 2.30; T. B. te K. a. d. Z. lijst 230 f 3; lijst 229 f 0.75; totaal f 18.40.

Contributie verspreide leden: G. v. D. te B. f 2.50.

Algemeen totaal f 32.70.

b. Voor den brochurenhandel: F. S. te W. f 49.63½; C. M. S. te R. f 18.75; B. J. R. te W. f 3.20; J. F. v. d. S. te D, f 0.51; C. v. R. te Z. f 0.56; J. G. J. te D. f 15.74; totaal f 88.39½.

Nogmaals dringend verzoek de lijsten van het Verkiezingsfonds terug te zenden: ook wanneer er niet op geteekend is.

Binnenland.

Tweede Kamer. De tijdelijke voorzitter Conrad benoemde twee kommissiën tot onderzoek der geloofsbrieven, nl. voor de afgevaardigden van Groningen tot Amsterdam IV de heeren De Savornin Lohman, Goekoop en Michiels van Verduynen en voor Amsterdam V tot Veghel de heeren Roell, Schaepman en Van Asch van Wijck (Ede.)

Er zijn alleen bezwaren ingediend tegen de verkiezing van den anti-revolutionair Krap in 's Gravenhage I, die met slechts weinige stemmen meerderheid gekozen werd, en tegen de verkiezing van De Klerk in Rotterdam II.

Wat den laatste betreft is een adres ingekomen, o. a. onderteekend door bestuursleden van de anti-rev., chr. hist. en kath. kiesvereenigingen, waarin het bekende geknoei met het chr. hist. manifest uit 1897, dat toen aanraadde op den liberaal te stemmen, wordt verhaald. De adressanten verzekeren, dat getuigen kunnen verklaren, dat het De Klerk zelf was, die dit manifest aan de liberale kiesvereeniging is komen brengen.

—

Vrijz. Dem. Kamerclub. De vrijzinnig-democratische Kamerleden: de heeren Bos, Drucker, Fokker, Ketelaar, Marchant, Nolting, Pijnacker Hordijk, Van Raalte en Smidt, hebben zich als Kamerclub gekonstitueerd en tot voorzitter den heer Drucker, tot sekretaris den heer Smidt gekozen.

—

Schoolhoofd-Kamerlid. Naar wij vernemen is ook Ter Laan's verzoek aan B. en W. van Delft om een *voorloopig* verlof, tot de zaak goed geregeld zal zijn, geweigerd en mocht hij alleen aanwezig zijn, om den eed af te leggen. B. en W. zullen in geen enkele schikking treden.

—

Agitatie Ongevallenwet. Maandagavond vergaderden het N. A. S., het Chr. Arbeidsecretariaat en het comité voor de Ongevallenwet, dat op initiatief van den Timmerliedenbond tot stand kwam.

Op deze vergadering zou een blijvend verband van deze drie lichamen tot stand komen.

Het Chr. Arbeidssecretariaat evenwel wilde een afwachtende houding aannemen, daar de blijvende samenwerking zou afhangen van de te nemen besluiten. Het comité, bij monde van zijn voorzitter Verdorst, eischte een beslissende uitspraak, daar op de verkiezing van een uitvoerend comite de medewerking van het chr. secretariaat van invloed kon zijn.

Na zeer langdurige diskussie sprak het Chr. Sekretariaat zich voor blijvende samenwerking uit, mits op den Zondag niet werd geagiteerd. Noode werd hiertoe overgegaan, maar het geschiedde, zoodat de 3 genoemde koöperaties blijvend zullen samenwerken ten gunste van de spoedige invoering van de Ongevallenwet.

Besloten werd de kosten ponds-pondsgewijze om te slaan.

In het komité werden benoemd Verdorst, Van der Velde, Smit, Avontuur, Douwes en nog een door het Chr. Sekretariaat aan te wijzen.

—

Gemeenteraad Enschedé. *Onze korrespondent schrijft:

In de Dinsdagavond gehouden vergadering van den gemeenteraad kwam de bestrating en verlichting van verschillende buiten-(arbeiders)wijken aan de orde. Brinkhuis en Tijhof hadden toen ruimschoots aanleiding om tegen de gewone wijze van handelen op te komen. Die was toch, dat men met 't oog op de finantiën, de adressen, waarin men op verlichting en bestrating aandrong, naar de snippermand verwees. Brinkhuis en Tijhof hielden echter een krachtig pleidooi voor verbetering brengen in den bestaanden toestand. En niet zonder succes. Na lange diskussie werd besloten, dat voorloopig in enkele buitenwijken petroleumverlichting zal worden aangebracht. Aangekondigd werd, dat een voorstel bij de behandeling der begrooting gedaan zal worden tot het sluiten van een leening voor betere bestrating der buitenwijken.

—

Vrijzinnige aktie. *De centrale vrijzinnige kiesvereeniging in het distrikt Veendam wil pogingen in het werk stellen, om in vereeniging met soortgelijke organisaties in de distrikten Appingedam en Winschoten, een weekblaadje op te richten om den volke „de vrijzinnige beginselen" bekend te maken.

—

Opgeheven concurrentie. De stoombootmaatschappijen „Friesland" en „Stanfries" zijn samengesmolten. Men herinnert zich dat in ons blad geklaagd was, dat de zeer scherpe konkurrentie der beide maatschappijen ook verbetering der arbeidsvoorwaarden belette.

—

Gemeentezaken. *De afd. Kampen der S. D. A. P. heeft aan den Gemeenteraad twee adressen gericht, het een ter verkrijging van het drie-ploegenstelsel voor stokers en machinisten aan de gemeentelijke gasfabriek, het andere ter invoering van bepalingen omtrent loon en arbeidstijd bij gemeentelijke aanbestedingen. Tot verzekering hunner arbeiders tegen ongevallen zijn aannemers van gemeentewerken reeds nu verplicht.

—

Herbenoemd tot redakteur van *Patrimonium* is ds. A. S. Talma.

—

Te duur voor de proletariërs. De voorzitter van het Voorloopig Bestuur der Stichting Oranje Nassau's Oord, de heer S. M. S. de Ranitz, erkent in het *Handelsblad*, dat het verpleeggeld van f 2,50 per dag te duur is voor de minvermogende lijders aan tuberculose, voor wie dit gesticht bestemd heette. Hij roept nu den steun in voor een Emma-fonds, waarvan de renten uitsluitend zullen worden bestemd ter tegemoetkoming in de verpleegkosten voor on- en minvermogenden.

—

Gemeenteraad Rotterdam. Gerectificeerd moet worden, dat Spiekman vóór het voorstel-v. d. Pols tot het verstrekken van uniform aan de controleurs der bootjes „Heen en Weer" heeft gestemd.

—

Vergoelijken van aanslagen. Verschillende bladen gaan door, de sociaaldemokraten mede voor den anarchistischen aanslag op Mac Kinley verantwoordelijk te stellen. De heer Charles Boissevain doet het in het *Handelsblad* op ellendig slinksche manier, door, na een paar dagen geleden verklaard te hebben, de sociaaldemokraten *niet* verantwoordelijk te stellen, nu weer zijn „Van dag tot dag" aan te vangen met dubbelzinnige bewoordingen als:

„De volksmenners, die door opruiende taal en de meest eenzijdige beschouwingen en voorstellingen de verantwoordelijkheid dragen voor het vermoorden van president Carnot, de keizerin van Oostenrijk, den koning van Italië en president Mac Kinley, beweren telkens dat die moordaanslagen, al zijn ze af te keuren, een gevolg zijn van onze maatschappelijkeu toestanden en van het kapitalisme."

En onder de rubriek „Binnenland" (dat wil dus zeggen: met zekere instemming, anders ware het onder het „Persoverzicht" geplaatst) zet hij dan het *Standaard*-artikeltje, waarin met name *Het Volk* en „de socialisten, ook hier te lande", voor de anarchistische moorden verantwoordelijk worden gesteld om hun „eenzijdige voorstellingen", hun „opruiende taal" en het werpen der schuld op de „economische toestanden".

Dat is echt Jezuitisch van den heer Boissevain.

Maar wat zeggen deze heeren, die het zoo druk hebben over het „vergoelijken" der anarchistische daden door de sociaaldemokraten, waarvoor het *Handelsblad* zelfs afzonderlijke strenge straffen eischt, — wat zeggen zij van een eerzamen Nederlandschen predikant, die nog heel anders aan het „vergoelijken" is. Volgens het verslag van het *Leidsch Dagblad* heeft ds. Van Herwaarden ter aanbeveling van de kollekte voor de Z.-Afrikaansche vrouwenkampen, een rede gehouden, waarin hij o. a. zeide:

„Van menschen, van de machtigen der aarde hebben onze stamverwanten geen hulp te wachten; noch van den „menschlievenden" Tsaar van Rusland, den vader der Vredesconferentie, die intusschen de Finnen knijpt; noch van keizer Wilhelm, die van „parade" houdt; noch van de Franschen, die het lieten bij een geestdriftige hulde aan Kruger en wien der Boeren zaak aanvankelijk zoo innig ter harte ging. Geen hulp ook van Amerika, van dat machtige Amerika, „issu de Calvin" (gesproten uit Calvijn), maar thans een broeinest der anarchisten, dat had en zou kunnen helpen, maar wiens thans door moordenaarshand gestorven president verklaarde den Boeren niet te kunnen bijspringen. De thans vermoorde president! *Spr. zag in diens dood op den dag van den 15den September het Godsgericht in de historie. 't Is jammer, dat de president is vermoord, maar hoeveel bloed werd vergoten onder Cubanen en Filipino's?*"

Wanneer *wij* anarchistische aanslagen zoogenaamd „vergoelijken", wil dat zeggen, dat wij er een redelijke verklaring voor zoeken. Deze dominee echter sweept zijn hoorders op, door ze van een „godsgericht" te spreken. Toch zou het ons verwonderen, als over deze „vergoelijking" *Standaard*, *Handelsblad* enz. even zoo toornden als over de onze.

—

Ontvangen: G. Pflaum, wat elke amateurfotograaf weten moet. Amsterdam, Cohen Zonen. Prijs 50 cent.

— Dr. W. Rose, Wat iedereen van het menschelijk lichaam weten moet. Amsterdam, Cohen Zonen. Prijs 50 cent.

Amsterdamsch Nieuws.

Criminecle sociologie. Het eerste college van Ferri in de collegezaal van prof. Pel, was gisteren talrijk bezocht, o. a. door eenige hoogleeraren en jongere leden der rechterlijke macht. Gebrek aan ruimte noopt ons een overzicht van de belangrijke voordracht uit te stellen.

—

Distrikt III. De kommissie van verificatie verwittigt den leden, dat zij kas en boeken van den penningmeester E. Sterk in volmaakte orde hebben bevonden. De komnissie bestaat uit mej. C. Cogenbach, M. Riens en B. Feitsma.

—

Vrijwilligers voor posten gevraagd. Ten einde maatregelen te beramen om de onwillige barbierspatroons in den Jordaan op voldoende wijze te posten, worden de leden van vak-, politieke- en algemeene arbeidersvereenigingen opgeroepen tot bijwoning eener vergadering door den Amsterdamschen Bestuurdersbond belegd op Vrijdag 20 September, des avonds 8½ uur, in het Vereenigingsgebouw, Rozenstraat 135. De vergadering is huishoudelijk.

—

Vrijwilligers voor boykot Bensdorp. De A. B. B. heeft tienduizend manifesten inzake den boykot Bensdorp laten drukken en vraagt daarvoor verspreiders in alle deelen van de stad, behalve buurt Y Y. De sekretaris zal met de manifesten aanwezig zijn op Donderdagavond a.s. van zeven tot elf uur in het Geheelonthouderscafé, Rembrandtplein, alwaar zij dus afgehaald kunnen worden.

—

S. L. Onze Italiaansche partijgenoot, het kamerlid prof. Ferri, spreekt Maandag 30 September voor het Socialistisch Leesgezelschap in „Maison Stroucken" over: La nécessité du socialisme (de noodzakelijkheid van het socialisme).

—

Geen dronken lotelingen. Met het oog op de loting zal vanwege de Soc. Geh. Onth. Prop. Club Zondag 6 Oct. 's middags 1 uur een openbare vergadering gehouden worden, waar H. Roland—Holst en Jos. Loopuit zullen spreken over Alcoholisme en Militairisme.

—

„Ons Huis." De inschrijving voor de rekenles moet voorloopig worden gestaakt, wegens het groot aantal ingeschreven kandidaten. De lijst der Woensdagavond-voordrachten, waarvan de eerste zal plaats hebben op 2 October, zal weldra worden bekend gemaakt.

Bij de kooklessen, die in de volgende week beginnen en zullen gegeven worden op Maandag, Dinsdag en Donderdagavond, van half 8 tot 10 uur, zijn nog enkele plaatsen open. Meisjes en vrouwen uit den arbeidersstand en minstens 18 jaar oud die alsnog van dit onderwijs (één avond per week) willen gebruik maken, kunnen zich a. s. Zaterdag (van half 8 tot half 10 uur des avonds) aanmelden aan het gebouw.

—

Schoolbouw. Burg. en Weth. stellen voor: 1o. de J. P. Heijeschool 3e klasse te verplaatsen van Elandsgracht 72 naar Overtoom 16, waar nu de school 1e kl. 71 gevestigd is; 2o. het gebouw Elandsgracht 72 te vereenigen met de daar achter gelegen school 1e kl. 73 en hiervan een school 1e klasse voor 560 leerlingen te maken (kosten f 5100); 3o. voor f 43.872 terrein à f 22.50 de vierk. Meter te koopen tusschen Heije-, Borger-, Beets- en v. Lennepstraten, ten einde daarop een nieuwe school 1e klasse 71 (voor 560 leerlingen) en een school 2e klasse voor 480 kinderen te bouwen.

—

Wijkverpleging. *Belang en Recht* meldt, dat het Bestuur der „Amsterdamsche Wijkverpleging" besloten heeft tot uitbreiding en wel om het getal van zes zusters met vier te vermeerderen, wegens de steeds toenemende aanvragen, waardoor de zusters tijd te kort komen om aan alle verlangde hulp te voldoen. De tegenwoordige adressen der zusters zijn 1ste Constantijn Huygensstraat 82, Kerkstraat 150 en Plantage Middenlaan 30 A. Voor het lidmaatschap der Vereeniging kan men zich aanmelden bij de zusters en bij den penningmeester, den heer A. Roelvink, adres Twentsche bank.

STAATSLOTERIJ.

Trekking van 18 Sept. — 5e Klasse, 2e lijst.

HOOGE PRIJZEN.

No. 2628, 9636, 9815, 20300 f 1000.
„ 10786, 16457, 20113 f 400.
„ 14333, 17299, 19500 f 200.
„ 9952, 13653, 13709, 15859, 17529, 18412, 18889 f 100.

PRIJZEN VAN f 70.

129	2564	4287	6564	10136	12992	14587	16581	18577
223	2643	4447	6741	10934	13010	14693	16683	18767
309	49	63	6820	11091	13164	14769	16702	18856
51	2871	4713	7430	11131	13226	14828	16922	18932
495	2909	4823	7690	86	61	71	68	19317
574	38	5375	8248	11203	80	14971	80	19571
625	51	81	87	45	13494	81	17281	19642
42	3159	5412	8337	94	13710	15235	17422	83
923	67	5582	8913	95	84	64	17551	85
73	3203	5655	9099	11371	93	15548	61	19944
1024	46	5825	9364	12154	13882	15693	17752	20446
65	3368	5946	9582	12222	13900	15713	78	20630
77	3533	65	9663	12408	11	16067	17801	20818
1661	3690	97	9721	19	97	16121	18023	93
2170	3816	6137	9845	20	14114	23	28	96
2241	4214	6238	48	12564	14357	16345	89	20902
2457	18	6381	92	12853	14556	69	18297	37
58	19	6504	9996	12900	75	16409	18561	

5e Klasse 1e lijst: 15970 m. z. 15770. 16531 m. z. 16731. 19870 m. z. 19850. 941 m. z. met f 70. 20244 f 70 m. z. met niet.

Wegens het groote plaatsgebrek moeten wij dezer dagen volstaan met het opnemen der getrokken prijzen.

Rechtszaken.

Handhaving der Veiligheidswet. Ch. Eibrink, bakker, Jacob van Lennepkade, bakkerij Jan Pieter Heyestraat, had in de werkplaats een privaat dat niet behoorlijk volgens de wet was ingericht. Hij werd herhaaldelijk door den inspekteur gewaarschuwd, doch had zich daaraan niet gestoord. Eisch voor het Amsterdamsch kantongerecht f 25.

—

Vrij van leerplicht. Tegen een onde pleegmoeder, die een ondeugenden jongen niet naar school kon krijgen, werd voor het kantongerecht te Amsterdam vrijspraak gevraagd, omdat bleek dat zij voortdurend den jongen aanspoorde naar school te gaan, doch hij geregeld wegbleef en zij geen gelegenheid had hem zelf weg te brengen of te doen wegbrengen.

Telegrammen.

BERLIJN 18 Sept. (B.H.-B.) Uit Peking wordt gemeld dat de Chineesche troepen Dinsdag de hoofdstad van het Rijk weer zijn binnen getrokken. De Amerikanen en Japanners hebben de verboden stad aan de Chineesche autoriteiten overgegeven.

PARIJS, 19 Sept. (B. H.-B.) Gisteren hebben de Benidictijner monnikken van Solesmes met veel statie hun klooster, waar zij de bekende likeur fabriceerden, verlaten. De Benidictijners gaan naar het eiland Wight.

Scheepstijdingen.

Binnenlandsche havens.

Amsterdam aang. 17 Sept. (H.h.) Russia s. Riga, Balken, Carg. Duinker & Goedkoop; (H.k.) Amstelstroom s. Londen, Stukg., Carg. Holl. Stbt.-Mij.

Aang. 18 Sept. (H.h.) Mars s. Windau, Balken, Carg. B. J. v. Hengel.

Aang. 18 Sept. (H.k.) Dotterel s. Liverpool, Stukg., Carg. Van Es & Van Ommeren; Aline s. Bristol l. v. Rotterdam, Stukg., Carg. Bristol Steam Nav. Co.; (Strekdam) Marie Paulig s. Lulea, IJzerertz, Carg. Fred. Drugborn; (Veersteiger) Catarina, stoomj., Danzig; (H.k.) Drammen s. Christiania l. v. Zaandam, Stukg., Carg. B. J. v. Hengel; (vóór 't O.d.) Iris s. Smirna, Stukg., Carg. Hudig & Blokhuyzen.

Maassluis aang. 17 Sept. Hollander s. Bordeaux; Amsterdam s. Harwich; Peterborough s. id.; Inchdune s. Bassein; Lagom s. Skien; Riga s. Rostock; Neptuno s. Galveston; Trevorian s. Ibrail.

Aang. 17 Sept. Ville d'Anvers, Belgisch Aviso, Noordzee, San Salvador s. Santander.

Aang. 17 Sept. Jan van Rijswijk s. Burryport; Volmer s. Petersburg; (18) Oengaran s. Batavia; Olaf Kyrre s. Bergen; Batavier III s. Londen; Petrel s. id.; Brandon s. Harwich; Dresden s. id.; Yarborough s. Galatz; Rio s. Montevideo; Italia s. Riga; Arnold s. Stettin.

Ymuiden voorgaats 18 Sept. Graphic s. Lulea.

De uitgaande stoomjacht Haugesund en St. John wegens slecht weer vastgemaakt.

—

Buitenlandsche havens.

Macassar vertr. 18 Sept. Kiel s. Amsterdam.

Batavia aang. 14 Sept. Solingen s. Australië n. Amsterdam.

Piraeus vertr. 6 Sept. Photis s. Rotterdam; (9) Poseidon s. Rotterdam.

Gibraltar gep. 16 Sept. Gaekwar s. Bassein n. Zaandam.

Bilbao vertr. 18 Sept. Orconera s. Rotterdam, Hispania s. Rotterdam.

Beira vertr. 14 Sept. Gouverneur s. Rotterdam.

Teneriffe vertr. 15 Sept. Petropelis s. Rotterdam.

Manchester vertr. 15 Sept. Avocet s. Rotterdam.

Fernandina vertr. 15 Sept. White Jacket s. Rotterdam.

Funchal vertr. 16 Sept. Dacia s. B.-Ayres n. Rotterdam.

Santander vertr. 16 Sept. H. A. Nolze s. Rotterdam.

Decido aang. 17 Sept. Edinburg s., om voor Rott. te laden.

Elseneur gep. 16 Sept. Rolf s. Libau n. Rotterdam, Ragnur s. Kroonstad n. Rotterdam, E. M. Dalgas s. id. n. id.; Tertia s. Riga n. Rotterdam, Agnete s. Libau n. Rotterdam.

—

Stoomvaartlijnen.

Van Amsterdam n. Batavia: Koning Willem I arriv. 17 Sept. te Port Said. — Cyclops arriv. 16 Sept. te Liverpool.

Prinses Sophie vertr. 17 Sept. v. Southampton.

Koning Willem I vertr. 17 Sept. v. Suez. — Koning Willem II arriv. 18 Sept. te Padang.

Van Batavia n. Amsterdam: Koningin Regentes vertr. 16 Sept. v. Genua.

Koning Willem III vertr. 18 Sept. v. Batavia.

Van Batavia n. Rotterdam: Sindoro vertr. 16 Sept. v. Suez. — Oengaran pass. 17 Sept. Wight.

Oengaran arriv. 18 Sept. te Rotterdam.

Van New York n. Rotterdam: Amsterdam pass. 17 Sept. des nam. 2.35 u. Lizard.

Van Amsterdam n. W.-Indië: Prins Willem I pass. 16 Sept. Bevezier.

Pollux vertr. 17 Sept. v. Smirna n. Amsterdam. — Leda vertr. 16 Sept. v. Lissabon n. Genua. — Flora vertr. 16 Sept. v. Carthagena n. Valencia. — Ceres vertr. 16 Sept. v. Cadix n. Portimao. — Zaanland, v. Buenos-Ayres n. Amsterdam, arriv. 16 Sept. te Duinkerken.

Castor vertr. 17 Sept. v. Konstantinopel n. Smirna. — Flora vertr. 17 Sept. v. Alicante n. Barcelona. — Kaiser (uitreis) vertr. 15 Sept. v. Kaapstad. — Herzog (uitreis) arriv. 16 Sept. te Delagoabaai.

Agenda voor 19 September.

Amsterdam. 8 uur. Diamantbewerkers Fanfarekorps. Repetitie. Plancius.

8 uur. Naaisterszangkoor. Repetitie Amstel 101.

8 uur. Arbeiders-Schaakclub. Bijeenkomst tot 11½ uur. Gebouw A. N. D. B.

8½ uur. Zangvereeniging „De Stem des Volks." Repetitie Vrouwenkoor. Café Centraal, Prinsengracht b/d Weesperstraat.

8½ uur. S. D. A. P. Afdracht en inschrijving. Geheelonthouderscafé Paardenstraat.

8½ uur. Soc. Geh. Onth. Prop. Club. Afdracht en inschrijving. Salon des Variétés.

8½ uur. Arbeiderskiesvereeniging I. Inschrijving en afdracht. Salon des Variétés.

8½—10 uur. Arbeiderskiesvereen. IV. Afdracht. Lokaal de Beer, Paardenstraat.

's Gravenhage. 8½ uur. Zangvereeniging „De Stem des Volks." Repetitie. Geheelonthouderscafé, Varkenmarkt.

Korrespondentie.

M. M. f 600.000, plus domeininkomsten, vergoeding voor onderhoud van paleizen (hoogstens f 50.000) en vrijdom van personeele belasting.

K. t. L. te D. In het blad van 12 September was het opgenomen. Dank voor uwe toezending.

L. B. A. R. Jr. te A. Voor zoover wij weten, alleen dag- en weekbladen.

D. v. L. te B. De zaak is niet gewichtig genoeg om er nog verder over uit te weiden.

U. te 's G. Het bericht is reeds opgenomen.

J. A. M. De doodstraf is afgeschaft bij de wet van 17 September 1870, dus heden 31 jaar geleden.

H. C. G. te S. Art. 73 van de wet op de Rechterl. Organisatie bepaalt dat een gerechtshof, kennis krijgende van gepleegd verzuim in het vervolgen van strafbare feiten, den proc. gen. zal gelasten zoo noodig nog te vervolgen.

J. H. Jr. te A. Beterschap! Als bericht niet belangrijk genoeg.

Cohen Zonen. Wij kondigen alle ontvangen boeken aan, maar hebben slechts bij uitzondering plaats voor recensies.

Q. te K. Wij vinden dit een minder gelukkig staaltje. Die kleine vergoeding zullen wij u gaarne geven.

Ph. H. t. M. Die mededeeling was door ons reeds aan de *Peuple* ontleend.

C. H. P. te 's G. Is het kind meerderjarig, dan kunnen de ouders het huwelijk niet tegenhouden. Bij weigering moet de tusschenkomst van den kantonrechter worden ingeroepen bij gezegeld verzoekschrift.

Burgerlijke Stand van Amsterdam.

Aangegeven op 16 September.

BEVALLEN. A. Kraak—Van Nuure, z., P. Kooij—Keur, d., H. Linnenkamp—Scholten, d., M. Overwater—Van der Laar, d., P. Michel—Grootens, z., J. Domna—Heeme, z., J. Hom—Buijs, d., M. Klaassen—Muller, z., G. de Haan—Bonettenmaker, z., J. Kuiper—Van der Wiel, z., C. Kersten—Schoen, dochter, D. Presburg—Peper, d., A. Berdenis van Berlekom—Fak Brouwer, A. Freese—Walbaum, d., J. de Boer—Meesterenga, z., S. Steenwinkel—De Vries, z., E. Italiaander—Komkommer, d., E. Ringma—Ten Oever, d., J. Gerritsen—Jansen, z., B. Kannissen—Goossen, z., A. Weijers—Reinders, z., P. Polman—Madlener, z., W. de Lugt—Van Os, d., J. van Dalen—Bosch, z., D. Klijn—Van der Hoogen, z., G. Boelsma—Kroder, d., W. Pauli—Weiser, z., J. Hageman—Borgmann, d., J. Berlips—Stoops, z., A. Kroon—Brandts, zoon, P. Burman—Buis, d., J. de Jong—Rijff, zoon, J. Smid—Molenkamp, z., J. Duffie—Van Ingen, d., C. Kooijman—Daamen, z., L. Adriaans—Van den Broeke, z., H. Stap—Rijnsholt, d., S. Hinlopen—Visser, zoon, W. J. Posthumes—Dregmans, d., W. Scheur—Arends, d., M. Sluijter—Linnenkamp, z., M. Worst—Van der Lingen z., J. Denslagen—Van Maanen, d., I. Zon—Bakker, d., J. Papegaaij—Pront, z., M. Ganzinotti—Van der Willige, z., S. Waagenaar—Levenson, z., N. Hoove—Jurriens, d., J. Aronson—Polak, z., A. Tepas—Visser, z., A. Kaiser—Cobelins, z., E. Pot—Van Leme, d., J. Delaive—De Ruijter, d., H. Kunderink—Strabbiug, z., C. van Lith—Horsten, d., J. van Dijk—De Waart, z., C. de Jong—Broer, z., M. Nieuwenhuis—Lippits, d., C. Hartman—Bekker, d., I. Keereweer—Mulder, d., M. Huft—Groot, d., H. M. Greve—Hotze, zoon, C. Reijnders—Van Putten, z., I. Welman—Hooman, z., P. Tax—De Bos, z., J. Kruiselbergen—Geurs, d., C. Roos—Treiture, z., M. Hobbij—Pot, zoon, C. van der Boogaard—Philippa, z., J. Loonstijn—Frank, d., M. Boombaum—Monk, d., E. Baars—De Vries, d., W. Sitters—Blanchard, d., A. Asbeck Brusse—Dirks, z., z., C. Knorz—Wolters, d., S. van Oostveen—Koeman, z., M. Vos—Van Arkel, d., J. Land—Middelbeek, z., E. Hermans—Van Kolfschoten, z., S. Slort—Minks, z. en d., J. Teebns—Van Drie, zoon, M. Jeukens—Burgers, zoon, E. Endlich—Daudsij, z., M. Meerhoff—Pruijs, z.

OVERLEDEN. J. H. C. Blom, m. 5 m., O. H. Stormer—Van Oosten, wed. 86 j., T. Liket, m. 3 m., M. J. Wedding, v. 38 j., C. A. M. Daams—Bramsleven, wed. 59 j., M. E. Egstorf, v. 5 m., A. Polak, m. geh. 63 j., A. Vinck, v. 9 m., L. W. Beukeboom, m. 2 w., C. Plouwie—Aarts, wed. 78 j., D. M. Heijdenrijk, v. 29 j., H. Eman—Van der Knokke, wed. 77 jaar, J. Zurburg, m. 6 m., C. Drukker—Telman, 68 j., J. G. M. Hafkenscheid, m. 12 w., J. M. Rentmeester, wed. 85 j., B. J. R. Harte—Meddens, geh. m. 43 jaar, H. Stanhart, v. 9 m., S. J. vzn der Zwaan, v. 5 j., C. van der Hart—Keijl, 80 j., W. van der Ben, geh. m. 67 j., E. Slikker, m. 16 j., J. F. E. van Dijk, man geh. 75 j., J. Leygraf, v. 19 j., S. de Groot, v. 71 j., J. van der Velde, m. 4 j., M. Hes, v. 3 m., J. Louis—De Priester, 49 j., H. A. S. Vogelzang—Pouwels, wed. 88 j., J. F. Ostheimer, m. geh. 45 j., J. N. van Veen, m. geh. 48 j., M. Bax, m. 7 w., H. Hofland, m. 8 m., J. C. Stuven, m. geh. 65 j.

Berichten.

Faillissementen. (Uit de *St.-Cl.*) Failliet verklaard 16 Sept. H. Straatman, te Arnhem. Rechter-comm. mr. C. W. A. baron van Haersolte, cur. mr. C. O. Ph. baron Creutz, te Amsterdam.

— S. S. Posthuma, graanhandelaar, te Middlum Rechter-comm. mr. W. Kolff, cur. mr. B. van Loon, te Leeuwarden.

Geëindigd het faillissement van H. J. Ganderheyden, timmerman en aannemer te Vlissingen, en van J. W. H. Schreinhout, koopman en winkelier, te Vlissingen.

—

Aanbestedingen. Door de naaml. venn. „Amst. Arbeiders-Mij." werd onder beheer van den architect Jonas Ingenohl aanbesteed de uitbreiding van de bakkerij aan de 1e Jan van der Heijdenstraat 99–103a. Minste inschrijvers Oudkerk en Visser, f 1058.50

Marktberichten.

AMSTERDAM, 17 Sept. Aardappelen. Fr. Dokkumer jammen f 1.50 a 2.50, Franeker f —.— a —.—, Flakkeesche f —.— a —.—, Zeeuwsche blauwe f 2.— a f 2.10, Geldersche Thomassen f 1.75 a f 1.80, Andijker muisjes f 2,20 a 2,40, Noordwijker zand- f —.— a f —.—, per HL.

ROTTERDAM, 17 Sept. Ter veemarkt waren aangevoerd 46 paarden, 0 veulens, — ezel, 1264 magere en 690 vette runderen, 299 vette, 81 nuchtere en 230 graskalveren, — schapen of lammeren, — varkens, 227 biggen, — bokken of geiten.

Koeien en ossen 22 tot 32 c., stieren 22 tot 28 c., kalveren 34 tot 43 c. per ½ kilo.

Melkkoeien f 120 à 225, kalfkoeien f 155 à 220, stieren f 40 à 180, graskalveren f 18.— à 55, pinken f — à, vaarsen f 45 a 122, alles mager vee; biggen f 7.— à 18.50, paarden f 55 à 125.

Nuchtere kalveren, slacht- f 7.— à 11.—, fok- f 14 à 22.

GRONINGEN, 11 Sept. Granen. Aanvoer ruim.

De hoogste noteeringen waren als volgt voor:

		17 Sept.	10 Sept.
Kleefsche Tarwe . .	75 KG.	f 5.90	f 6.—
Dikkop . . .	75 „	„ 5.25	„ 5.25
Witte „(Prel.) N.	75 „	„ 0.—	„ 5.20
Inl. Rogge	70 „	„ 4.80	„ 4.80

SNEEK, 17 Sept. Boter. Aanvoer 111/4 en 6/8 v. Prijs 1e keur f 47,50. Bij de vereeniging 1e keur f 47,— a 48,—, 2e keur f 46.— a 47.—, 3e keur f 46 a —. 4e keur f 45 a f —,—. Fabrieksboter. Aanvoer 3256 Kg. f 50.50 a f —.—. Kaas. Aanv. 2512 Kg. Nagel- f 46½ a f —.

Centrale Arbeidsbeurs.

MARNIXSTRAAT 148. TELEPHOON No. 1703.

Kantooruren van 9—2 en van 4—7

17 SEPTEMBER 1901.

	Aanvr.	werkg. V	werkg. L		Aanvr.	werkg. V	werkg. L		Aanvr.	werkg. V	werkg. L
witwerkers	2			machinestikst.		1		tabakswerkers	3		
lijstenmakers	1			wit-en wollenn.		1		kistenplakkers	1		
gipswerkers	1			schoenmakers		10		keukenmeiden		1	
meubelmakers	3			barbiers		1	3	werkmeiden		1	
houtdraaiers	1			bakkers		1		kamermeisjes		1	
graveurs	1			banketbakkers		1	2	vakl. n. afz. gen.	3	3	
bankwerkers	1			vischhandel.		1		pakhuisknecht.	2		
gas- en wat.fitt.	4			kruideniersbed.		3		werkl. z. vakk.		19	
kleermakers	3			sigarenmakers		5					

V = volwassenen; L = leerlingen en jongens.

G. A. AALDERINK.

ADVERTENTIEN.

Levensgang, Roman uit de Diamantwerkers-wereld . . door IS. QUÉRIDO.

Verschijnt einde dezer week en is in elken boekhandel verkrijgbaar in 12 aflev. à 50 cents, in 2 deelen ingenaaid (640 bladzijden) à *f* 5.90, in 2 deelen gebonden à *f* 6.90.

AMSTERDAM. E. L. E. VAN DANTZIG.

Heden overleed na een langdurig en smartelijk lijden mijn dierbare Echtgenoot, Vader, Behuwd- en Grootvader, de Heer
ISAAC SAUL COHEN SCHAVRIEN,
in den ouderdom van 71 jaar.
Zij die den overledene in zijn leven gekend hebben, kunnen beseffen, hoe zwaar ons zijn heengaan treft.
Namens de Familie:
JOZEPH COHEN SCHAVRIEN.
16 Sept. 1901.

Schouwburgen, Concerten enz.

Paleis voor Volksvlijt.
Amsterdamsch Lyrisch Tooneel.
Bestuurders:
ENGELEN, LOMAN en RAABM.
DONDERDAG 19 SEPTEMBER en volgende dagen:
HET MODEL
Operette in 3 bedrijven.
Muziek van FRANZ VON SUPPÉ.
Prijzen der plaatsen: Loge f 2.50, Stalles f 2.—, Parket f 1.50, eerste Amph. f 1.25, Parterre f 1.—, Middenbalcon f 1.— Zijbalcon f 0.75, tweede Amph. f 0.75, Galerij f 0.30.

Schouwburg STOEL & SPREE
Plantage Franschc Laan.
Enorm Succes! Enorm Succes!
WOENSDAG 18 en DONDERDAG 19 SEPT. 1901:
De Kinderen van Kapitein Grant!
Groot drama à grand Spectacle met Optochten, Gevechten, Koren, Coupletten, enz., in 8 Tafereelen en een voorspel, naar den beroemden roman van JULES VERNE, vrij bewerkt door M. SPREE.
Schitterend Gemonteerd!
Gastvoorstellingen van den Heer **H. SNIJDERS**, Eerste Bas der Nederlandsche Opera (Seizoen 1898—1900 in de rol van „Patrick, de Zanger".
Verdeeling der Tafereelen:
Voorspel: De Schipbreukelingen van „de Brittannia".
1e Taf. Een edel grootsch besluit.
2e „ „Op voor Kapitein Grant!"
3e „ Een herberg te Valparaiso.
4e „ De bende van Ben-Joyce.
5e „ Op weg naar Australië.
6e „ De Kinderen in doodsgevaar.
7e „ De bekentenis van een stervende.
8e „ Eindelijk gered!
Prijzen der Plaatsen: Fauteuils f 0.75, Stalles f 0.60, Balcon f 0.50, Parquet f 0.40, Amph. f 0.30.
Plaatsbespreking van 10—3 uur. Bureau 7 uur. Aanvang 8 uur.

Hollandsche Schouwburg.
PLANTAGE MIDDENLAAN 24.
Nederlandsche Tooneelvereeniging.
DONDERDAG 19 en VRIJDAG 20 SEPTEMBER 1901:
P. C. Hooft's WARE-NAR,
dat is **Aulularia van Plautus.**
Spel in Vijf ghedeelten nae 's Landts ghelegentheijt verduijtscht en ghespeelt op de eenighe en eerste Nederduijtsche Academi September 1617.
Daarna: **EEN NIEUWE LEUS.**
Haagsch Kluchtspel in 1 bedrijf door MARCELLUS EMANTS.
Bekende prijzen. Aanv. 8 uur.

Binnenkort verschijnt:
de 2e druk van OPERA-GIDS
No. 7 „Faust".
No. 16 „Tannhäuser".
Prijs 10 cent.
Alom verkrijgbaar.

MANIFESTEN
Boykot Bensdorp.
Verspreiders!
De A. B. B. heeft 10.000 manifesten voor den boykot-Bensdorp laten drukken.
De sekretaris van den A. B. B. zal daarmede aanwezig zijn in het
Gebeelonth.-Café, Rembrandtsplein,
a.s. Donderdagavond van 7-11 uur.
Verspreiders! komt allen op om ze af te halen!
De Heineken's boykot is gewonnen, de Bensdorp boykot moet ook gewonnen worden!
Allen op voor den A. B. B.!
De Sekretaris
L. M. HERMANS.

L. S.
Op verzoek van eenige personen, die verzuimden zich op te geven voor een der cursussen i/d
Stenographie,
opent onderget. een partic. popul. cursus.
Lesgeld bedraagt f 1.50 p. mnd.
Inschrijving *schriftelijk* tot **Vrijdag 27 Sept. a.s.** Voorts kan men zich doen inschrijven ten huize van onderget. **Zondagmorgen** van 10—12, **Maandag-** en **Vrijdagavond** van 8—10.
M. S. VAZ DIAS,
Red. Sten. Revue.
Leider cursus *H. W. V.* en *Avondschool Alg. Ned. Werkl. Verbond.*
Raamgracht 12, Amsterdam.

M. Elizabeth Noest,
Leerares Eng. t. en letterkunde.
Akte A. en B., Midd. Ond.
Cursus bestaande uit hoogstens vijf pers. **f 5.—** per kwartaal.
Prospectus verkrijgbaar.
Leidsche kade 65.

UITGAVEN VAN COHEN ZONEN
AMSTERDAM
UITERST PRACTISCHE, KEURIGE, GOEDKOOPE BOEKEN — — —
INGENAAID . . . f 0.50
NETJES GEBONDEN f 0.75
ZOOEVEN VERSCHENEN:
DR. W. ROSE - WAT MOET IEDEREEN VAN HET MENSCHELIJK LICHAAM WETEN
G. PFLAUM - WAT MOET ELKE AMATEUR-FOTOGRAAF WETEN
BEIDE ZIJN UITSTEKEND VAN INHOUD, VOOR IEDEREEN BEGRIJPELIJK, FLINK GEILLUSTREERD, HOOGST PRACTISCH, GEHEEL NIEUW EN KEURIG VAN UITERLIJK
DE PRIJS VAN 50 CENT ING. EN 75 GEBONDEN IS ENORM GOEDKOOP
VROEGER VERSCHEEN REEDS OP DEZELFDE WIJZE OOK GEILLUSTREERD:
DR. W. BARINGER - WAT IEDEREEN VAN DE ELECTRICITEIT EN HAAR TOEPASSINGEN WETEN MOET
DR. W. BARINGER - WAT IEDEREEN VAN DE SCHEIKUNDE WETEN MOET
EVENEENS 50 CENT INGENAAID EN 75 CENT GEBONDEN
VERKRIJGBAAR IN DEN BOEKHANDEL OF NA ONTANGST VAN POSTWISSEL FRANCO VAN DE UITGEVERS COHEN ZONEN
320 KEIZERSGRACHT TE AMSTERDAM

Aan onze Medestrijders!
De SAMENWERKENDE KLEERMAKERS om te komen tot een *coöperatieve kleermakerij*, zijn gevestigd:
KERKSTRAAT 313 b/d Reguliersgracht.
Een elk wordt uitgenoodigd een bezoek te brengen aan bovenstaand adres en verzocht voortaan hunne kleederen aldaar te laten vervaardigen.
Van de *goedkoopste* tot de *duurste kleeding* zal door ons geleverd worden, alsmede reparatiewerk, alles tegen confectieprijzen. Soliede bewerking.
Een deel van de winst zal ten goede komen aan den strijd van de arbeiders, zoowel op economisch als politiek gebied.
ZEGT HET VOORT!
313 KERKSTRAAT b/d Reguliersgracht 313.
Arbeiders! toont nu uwe solidariteit.
P. S. Des avonds na 9 uur gesloten.

Abonneert u op HET VOLK

De 7e druk van
De Prostitutie bij de Volken der Oudheid.
Sociaal-Hygiënische Studie
VAN
Dr. EDM. DUPOUY,
met Afbeeldingen.
De 10 bladzijden inhoudsopgave in deze advertentie te vermelden, zou eerstens te veel plaatsruimte beslaan in dit Blad en ten tweede is zulk een inhoudsopgave ook minder geschikt in een dagblad vermeld te worden.
Dit hoogst belangwekkende werk, zooals gezegd reeds de 7e druk er van in Nederland, kost slechts *f* 1.50.
Uitgave van GEBROEDERS KOSTER, Leliegracht 28, Amsterdam.
Naar buiten franco thuis na ontvangst van postwissel van slechts *f* 1.50, waarop te vermelden: „Dr. EDM. DUPOUY."

Bij den Uitgever D. BUYS DZN te Amsterdam, verscheen de **vijfde** aflevering (**Vierde** Jaargang) van
De Jonge Gids,
Tijdschrift gewijd aan intellektueel en publiek leven,
onder redactie van:
HERM. HEIJERMANS Jr.
INHOUD o. m.:
Twee strijdwijzen, Jaurès en Guesde, vertaling J. F. Ankersmit. — In loondienst, door J. van den Tempel Bzn. — Het individualisme in de arbeidersbeweging (slot), door Chr. Cornelissen. — Uit Indië, door Abbas. — Prostitutie (Rotterdam, Parijs). — Socialistische Idylle, door Colijn. — Het Darwinisme en de biologische vraagstukken, door H. van Treslong. — Het dorre geraamte van 'n mooi boek, door F. Domela Nieuwenhuis. — Socialistische propaganda in het drama. II. — Boekbeoordeeling en Tooneel, door Heijermans. — Kleine mogendheden, door L. M. Hermans.
Leden van arbeiders-vereenigingen, die geen f 8 per jaar kunnen betalen, gelieven zich voor een gereduceerden abonnementsprijs tot den Redacteur te wenden.
Men abonneert zich bij iederen boekhandelaar en bij den uitgever.

Te Dordrecht
kan men zich als abonnee, ook tegen wekelijksche betaling, opgeven bij J. VAN DER WIEL Nieuwstraat 35.

Goedkoope Boeken.
Oekonomie.
WAGNER. „Lehrbuch der politischen Oekonomie", 2 dl., 1 band van f 14.75 voor f 6.—
WOLOWSKI. „Economie politique au Moyen Age", 2 dl., f 2.50.
LAVELEYE. „Element de l'Economie politique", 1 dl., f 1.—
Gezondheidsleer.
Dr. RUTGERS. „Het boek voor jonge vrouwen en meisjes", f 0.50 franco.
SEVED RIBBING. „Sexueele Hygiëne", f 1.50, franco f 1.65.
ANNA FISCHER DÜCKELMANN. „Het sexueele leven der vrouw", f 1.50, franco f 1.65.
— „Het ontstaan, voorkomen en genezing der vrouwenziekten", f 0.50, franco f 0.60.
Philosophie.
STARCKE. „Ludwig Feuerbach" f 3.— franco f 3.20.
H. SPENCER. „Algemeene Grondstellingen", f 4.50, franco f 4.75
IMMANUEL KANT. „Kritik der Reinen Vernunft", f 0.75.
SPINOZA's „Werken", uebersetzt von J. H. v. Kirchmann, 2 dl., f 2.50.
JOZEPH DIETZGEN. „Das Acquisiet der Philosophie", (Briefe über Logik) f 1.30, franco f 1.40. (Dietzgen is de beste proletariërs-philosoof).
Romans.
ZOLA's „Werken". De beste vertaling, groote uitgave-Wilms, f 0.60 per deel.
Werken van verschillenden aard.
ED. CARPENTER. „De beschaving, hare oorzaak en genezing", geb., nieuw! f 1.25.
Geschiedbeschouwing.
GEORG PLECHANOW. „Beiträge zur Geschichte des Materialismus". f 2.—
Prof. A. LABRIOLA. „Essais sur la conception materialiste de l'histoire", f 1.90, franco f 2.05.
Prof. ISSAIEF. „Socialpolitische Essais", f 4.50 geb.
WEISEGRÜN. „Der Marxismus und die Sociale Frage", f 7.25, fr. f 7.50.
R. STUMMLER. „Wirtschaft und Recht nach der materialistischen Geschichtsauffassung" f 8.75.
L. STEIN. „Die sociale Frage im Lichte der Philosophie", f 10.— franco f 10.50.
Uit deze uitgebreide collectie ziet ge welk een enorm goede boeken ge bij ons kunt krijgen en besteilen.
Koopt of bestelt **uw schrijf- en kantoorbenoodigdheden** bij ons.
AMSTERDAM. **A. B. SOEP,**
1e Oosterparkstraat 160.

Goedkoopste prijzen **Kunsttanden en Gebitten,** *met schriftelijke Garantie.*
J. L. SON, *Gebr. d. Z. D. H. den Grooth. van Luxemburg.*
O.Z. Voorburgwal 175, naast HOLLENKAMP & Co., **Amsterdam.**
Oude en slecht vervaardigde Kunsttanden en Gebitten worden degelijk bruikbaar en zeer goedkoop verbeterd.
Reparatiën vlug en billijk. Informatiën kosteloos.

Stoomdrukkerij MASEREEUW & BOUTEN, Amsterdam—Rotterdam.

HET VOLK.

TWEEDE BLAD van Donderdag 19 Sept. 1901.

FEUILLETON.

Het daaglijksch Brood.

Roman van C. VIEBIG.

(Uit het Duitsch vertaald door D. T.)

35)

„Het is al begonnen!" Grete duwde Mina voor zich uit in koortsachtige angst, dat ze er iets van missen zou.

„Gauw, gauw!"

Bij den ingang werd ze glimlachend door een blond meisje met een halleluja-hoed op, begroet: „Halleluja!" Grete, die anders altijd zoo verlegen was, groette vertrouwelijk terug.

Ze gingen binnen. Het walmde hun warm tegen; de zaal was propvol.

Jonge mannen, met petten van 't heilsleger op, flankeerden den ingang; ze stonden heel ongegeneerd, met lachende gezichten te praten.

Op alle gezichten was een lach, waar Mina ook heen zag.

Ook Grete glimlachte, haar bleek gelaat kreeg wat kleur, haar oogen straalden, moedig liep zij het lokaal in en ging op een der voorste banken zitten. De anderen schoven bereidwillig ter zijde en ruimden ook voor Mina een plaatsje in.

Hier was het nog warmer; de groote lamp met den blanken reflector hing juist boven hunne hoofden. Het was een gegons en gemurmel, een voortdurend geruisch ging door de rijen der aanwezigen; ze konden geen van allen stil zitten, maar draaiden heen en weer en schuifelden met hunne voeten als in onrustige afwachting.

Niets dan straffe, afgewerkte gezichten. Velen kwamen Mina bekend voor: kleine ambachtslui, arbeidersvrouwen uit de buurt. Maar ze hadden toch ook weêr iets vreemds; of zou het alleen dat blijde, verheerlijkte lachje wezen, dat de menschen zoo anders maakte? Zij bogen naar elkaar over en wisselden verrukte woorden; een aanhoudende ontroering ging door de vergadering, zooals wanneer de wind door het rijpende koren strijkt.

Halleluja-meisjes liepen door de zaal om boekjes rond te deelen. „Liederenbundel van het Leger des Heils! Tien cents!"

Mina, die geen cent bij zich had, keek tersluiks bij haar buurvrouw in.

„Red uwe ziel!
O kom nog heden,
Heden is de dag des Heils,
Heden is 't de goede tijd.
O kom nog heden!"

En omdat ze 't niet goed verder kon lezen, gaf haar buurvrouw haar vriendelijk het bundeltje in de hand.

„O kom, o kom en ga met mij
Waar eeuw'ge vreugde woont
Waar gij een kroon van sterren draagt
En bij uw Jezus woont."

Zij las het met moeite; haar oogen vulden zich langzamerhand met tranen. Ach, zij behoefde immers geen sterrenkroon, wat zou zij daarmeê? Alleen maar een toevlucht!

Met vochtige oogen zag zij in 't rond — hadden die allen dan een toevlucht gevonden? Ja, ja, ze schenen zoo blijde. Was er onder al die menschen wel een, die een toevlucht zóó noodig had als zij. Een gevoel van oneindig heimweê overkwam haar plotseling; zij bracht het boekje vlak bij haar oogen, zij wilde nog eens lezen wat daar stond. Zij schrikte op.

Een enkele stem zei luide: „O, Heiland, ja, ik kom!"

En met dof gemurmel herhaalde de heele vergadering: „O Heiland, ja, ik kom!"

Allen vielen op de knieën.

„O Heiland, ik kom, ik kom, ik kom!"

Mina hoorde het in alle registers, van mannen, vrouwen, meisjes, jongelingen, kinderen. „Ik kom, ik kom" — — zacht murmelend begonnen, verhief het zich tot luid rumoer van stemmen; dan plantte het zich voort als krijgsgeschreeuw.

Handen werden niet gevouwen, maar er werd lustig geapplaudiseerd. Nu ging iemand aan de piano zitten en trommelde er op los, en een meisje met een hallelujahoed zong, met een stem die door merg en been drong:

„Vreugd, vreugd, vreugd, ik zing van zielevreugd,
Vreugd, vreugd, vreug, geen duivel neemt mijn vreugd!"

En allen vielen in:

„Vreugd, vreugd, vreugd!"

Het klonk als een polkawijze; de voeten gingen op de maat meê. De oogen schitterden, alsof het ten dans ging.

En al maar, al maar het gezang: „Vreugd, vreugd, vreugd!"

Dan weer stonden ze rechtop, dan zaten ze, dan lagen ze op de knieën, dan klapten ze weer in de handen.

Mina's rechter buurvrouw, een ouwelijke arbeidersvrouw met gerimpeld gelaat, huppelde haast jubelend: „Vreugd, vreugd, vreugd!"

Aan haar linker zij lag Grete op de knieën, het hoogroode gezicht, met gesloten oogen en een overspannen uitdrukking van stomme verrukking, omhoog gericht.

„Vreugd, vreugd, vreugd," was al wat men hoorde. Rondom vreugde, lachende gezichten, een roes had allen bevangen. De een sprak, de ander zong, een derde fluisterde, een vierde schreeuwde — het klonk als bezeten: „Vreugd, vreugd, vreugd!"

Als een koorts ging het door de rijen, het „Vreugd, vreugd" werkte aanstekelijk. Men hoorde niets anders, men zag niets anders, men kon aan niets anders denken. Ook Mina dreigde die roes te bevangen, zij stond in de meêslepende golvingen van het gezang als midden in een branding.

Zij boog zich tot Grete over en stootte haar aan. „Grete, is het waar?!"

„Halleluja!" murmelde Grete zonder zich te verroeren.

Nu verschenen drie mannen op het tooneel. Een stem riep: „Hoort het lied der geredde! Sergeant Kamp, luitenant Grigowski en kadet Vrijman zullen het schoone lied van de geredde ziel zingen Halleluja!"

„Halleluja!"

En het drietal hief het lied aan:

„O, het is schoon, gered te zijn,
Een leven vol vreugd en vol zonneschijn!"

De stemmen waren leelijk en het zingen onbeschaafd, maar de toehoorders knikten elkaar verrukt toe.

Toen sprak sergeant Kamp, een man van middelbaren leeftijd met een alledaags arbeidersgezicht wiens onbeteekenende trekken met datzelfde lachje, dat allen hadden, al levendiger werd, snel en met drang:

„Prijst God, wijl „Hij" mij tot u gezonden heeft! Ik ben zoo gelukkig nu ik bij het Heilsleger ben, want hier mag ik mijn geloof getuigen. Ik mag getuigen, hoe ik, een erge zondaar, werd gered, hoe ik tot Jezus die zijn bloed voor mij vergoten heeft, gekomen ben — ook voor u, mijn broeder, ook voor u, mijne zuster, heeft Jezus zijn bloed vergoten. Ook voor u!

Zeg niet: „Jezus Christus is niet voor mij gekomen!" Voor wien is hij gekomen? Voor u, voor u!"

Het was Mina, alsof de spreker haar strak aankeek. Nog sterker drang ging van zijn stem uit, lokkend streelde hij de ooren.

„Kom tot hem! Hij schenkt u vreugde. Niet slechts vreugde in den hemel — neen, vreugde op deez' aarde, heerlijke vreugde, stroomen van vreugd, vreugde, vrede, macht, rijkdom, geluk. Alles is in Jezus. Kom, gij die ontbeert en lijdt! Kom tot hem! Niet overmorgen, ook morgen niet – gedenkt dat gij sterven moet! — Neen, heden! Thans! Op dit uur! Deze minuut! Deze sekonde! Er is heil voor allen!"

„Halleluja!" prevelden de hoorders.

Des sprekers oog opende zich wijder, boorde zich dieper in in de rijen; hij scheen het op ieder afzonderlijk gemunt te hebben. Al vlugger sprak hij, als door innerlijk vuur gedreven.

„Hij is hier! Jezus Christus is hier! Wie is hier? Jezus Christus, uw vriend, uw broeder — heden, op dit oogenblik is Hij in ons midden!"

Een verrukt: „Ah!" ging door de zaal.

„Ziet gij hem niet? — — Daar staat hij!"

De redenaar strekte den arm uit, een siddering stroomde tot in zijn vingertoppen. En die sidderende vingers wezen steeds op één punt. Hardnekkig herhaalde hij:

„Daar staat hij! Daar staat hij! Daar staat hij!"

Het klonk als een bezwering. Allen stonden met uitgerekte halzen, de oogen strak op één punt gericht.

„Ziet gij hem?!"

„Halleluja!"

„Ziet gij hem — daar staat hij! Hij glimlacht u toe, hij reikt u de hand! Jezus heeft u lief! Voelt gij de aanraking zijner hand? Gij voelt zijn hand! Raakt gij zijn kleed aan? Gij raakt zijn kleed aan! Buigt ge uw knie? Gij buigt uw knieën! Hebt gij berouw over uwe zonden? Gij hebt berouw! Blikt gij hem in 't oog? Gij blikt hem in 't oog! Ontvangt gij zijn kus? Ja, gij ontvangt zijn kus! Gij zijt geen zondaar meer, gij zijt niet langer arm — rijk, rijk, gelukkig, gered! Treed aan, gij kind van God, gelukzalige heilssoldaat! Strijd onder deze vaan, geel, rood en blauw — Halleluja!"

Uitgeput hield hij op, om adem te scheppen. „Halleluja, Halleluja!" ruischte door de zaal. Allen waren ten prooi aan de hevigste opwinding; niemand zat meer, ieder stond uitgerekt op zijn teenen: wie zou vandaag getuigen? Hoevelen zouden gered worden?!

Boven het geprevel, het gefluister en gegons uit, klonk de doordringende stem van den spreker.

„Waar is de eerste ziel — waar — waar?! Broeder, zuster, wat is uw doelwit, hemel of hel? Denk aan de eeuwigheid! Red uwe ziel!" Smeekend, dreigend, bezwerend, herhaalde hij: „Red, red uw ziel!"

(Wordt vervolgd.)

De marqué's.

Onze ouderwetsche komedies zouden nooit een stuk opgevoerd hebben waarin de marqué niets te doen heeft.

De marqué's, de vertegenwoordigers van boosheid, bedrog, valschheid, verraad en wat dies meer zij, brachten de schaduw aan, waardoor het licht der lui van de heldenrollen des te helderder werd.

Op onze realistische tooneelen zijn de marqué's afgeschaft. Men tracht ons door menschen te laten zien zooals ze zijn, en marqué's zooals het ouderwetsche tooneel ze ons te aanschouwen gaf, zijn in het werkelijke leven niet.

Toch valt het soms moeilijk de huidige regeerders in hun doen en laten gade te slaan en dan niet hetzelfde gevoel te hebben wat den eenvoudigen toeschouwer op 't schellinkje bezielt tegenover den marqué op 't tooneel, als hij hun schold voor schurk, verraaier, ploert en wat dies meer zij.

Zoo thans, nu de Czaar aller Russen zijn voet zet op Frankrijks grond, ten einde aan een militairistische manifestatie door zijn tegenwoordigheid een meer dan gewone beteekenis te verleenen.

Marqué's van vleesch en been zijn er alleen op 't tooneel, 't kan wezen, maar zoo'n Czaar en zijn daden kittelen toch zekere gevoelens in je en onwillekeurig grijp je toch in je zak naar de rotte appelen die ge hem wel naar zijn kop zoudt willen gooien.

Daar hebt ge nu een despoot, een verlicht despoot.

In 't eigen land viert het despotisme van alle soort hoogtij, dag aan dag. Elke uiting van zucht naar zelfbeschikking over 't eigen lot, wordt in 't volk gesmoord, zoo noodig, en soms zelfs als 't niet noodig is, in bloed. Wat er in 't ontzaglijke rijk des Czares ooit is geleden ter wille van een beetje vrijheid des volks, en wat er nog geleden wordt, aldoor weer opnieuw, om de vrijheid te hebben die elders iedere neger bezit, om vrij te denken, wie zal dat ooit kunnen omvatten?

Ja, waar er nog een hoek in 't ontzaglijke Czarenrijk was, waar de despotenhiel zich niet in volle zwaarte had neergezet, in Finland, daar was het *deze* Czaar die in verdrukkingswaanzin al zijn voorvaderen den loef afstak, den lompen hiel met alle kracht neerdrukte en het laatste vrijheid in zijn land te pletter trapte.

Al wat in het Czarenrijk eenige aspiratie heeft naar vrijheid, naar zelfbeschikking, is ten doode gewijd.

En deze despoot, deze smoorder van al wat een volk sieren en verheffen kan, stoomt thans naar een volk in het westen, dat het tegendeel van zijn idealen, als regeeringsbeginselen ten troon verheven heeft. De tiran gaat met van sympathie stralend gezicht naar het volk dat zijn eigen tyrannen neersmakte van den troon.

De vrijheidsmoorder spreekt enthousiastische vriendschapswoorden aan het adres van het volk dat zijn eigen politieke vrijheid door stroomen bloeds heeft gekocht.

De alleenheerscher alliëert zich met de republiek die een bewijs is van de nutteloosheid en de schadelijkheid van zijn bestaan.

Dat is de ééne marqué-rol die deze tooneelspeler te vertoonen heeft.

Maar hij heeft er meer. Hij is een echte Januskop.

De despoot heeft zijn liefhebberijen. Hij hangt den menschlievenden tiran uit. Hij heeft medelijden met de lijdende menschheid, die hij wilde verlossen van de rampen van het militairisme. Hij riep alle andere heerschers op hem te helpen het militairisme de wereld uit te helpen.

Dat is het eene aangezicht.

Zie nu het andere. Daar komt hij aangestoomd op een oorlogsschip, en omringd van oorlogsschepen. Hij weet dat de eenige reden waarom het republikeinsche Frankrijk zich met hem verbond, een militairistische reden is, dat het verbond dat er tusschen beide machten gesloten is, uitsluitend mogelijk was door de zucht naar militaire grootheid bij de Franschen.

En de menschlievende despoot, die het initiatief nam tot de vredesconferentie, komt een heele week over, om niets anders te doen dan die militairistische aspiratiën te streelen en te prikkelen. Elke andere uiting wordt zorgvuldig vermeden. De profeet van den wereldvrede laat zich dagen lang omringen door niets anders dan het sabelgerinkel en het kanongedonder van de bijna volmaakte moordmachinatie die het Fransche leger vormt!

Het is een walgelijk tooneel, dat alleen overtroffen wordt door een ander.

Daar zijn regeerders van een land dat vocht en leed voor zijn politieke uitvoogding, menschen die de rede tot godheid verheven, voor wie de zelf-beschikking der volkeren hoogste wet is, die als gekozen regeerders eener republiek de vleeschwording moesten zijn van tirannenhaat en vrijheidsmin.

En zie al die regeerders uittijgen om den despoot, den tiran, den vrijheidsmonden, te begroeten met de mooiste woorden die hun taal bevat.

Zie hun pers moedwillig zwijgen over de slachtoffers, in het rijk des Czaren gevallen om den strijd voor een beetje ontvoogding, zie ze de hielen likken van den somberen heerscher uit het land van den knoet!

Morgen spelen deze zelfde lieden zich in 't eigen land uit als de eenige ware vrienden van demokratie en vrijheid!

Verder heeft de bourgeoisie het niet gebracht in het land waar ze het meest onbeperkt heerscht, dan tot aan de voeten van een vreemden volkenmoorder.

De bourgeoisie die de bastille sloopte, kruipt voor den despoot die de Siberische kerkhoven vult met de lijken van de edelste zonen van zijn rijk!

Geheel de bourgeoisie! Want de enkele stemmen die opgaan om te protesteeren tegen deze Czarenhulde, zijn de stemmen van dat deel van het proletariaat dat tot het bewustzijn is gekomen van de taak die het te vervullen heeft, als het de menschheid van de despoten en hun lakeien verlost, van de spelers der valsche rollen, van de komedianten die de staatkunde tot één doorloopende huichelarij en volksbedrog hebben verlaagd. W. H. Vl.

Voor en over de kinderen.

Schoolblijven. Meester — de bovenmeester zelf — had gezegd ze moesten schoolblijven voor hun kleine pekelzonden. Om vier uur gingen de andere kinderen weg, zij bleven alleen achter in het groote, grauwe lokaal, een knaapje van acht en een meisje. Ze bleven alleen, ook zonder toezicht.

Zoolang 't licht was, waren ze niet bang en droegen ze 't nog al, maar het duurde zoo lang, zoo lang, tot de duisternis viel en het leege, holle schoollokaal kil werd en onherbergzaam. Er klonken wel voetstappen in de gang, maar ze kwamen niet nader.

De twee kleinen werden bang en probeerden of ze buiten konden komen. Ze vonden na lang zoeken den sleutel en raakten naar buiten. Nu waren ze in den tuin en konden nog niet weg. Ze liepen rond en huilden en jammerden, tot eindelijk, om half acht, hun roepen gehoord werd door de bewoners van het naaste huis, die hen met ladders en planken te hulp kwamen en uit hun gevangenis hielpen.

Dit alles gebeurde aan school 106, Amstel bij de Blauwbrug te Amsterdam. Door den vader van het meisje is bij den wethouder over het gebeurde een klacht ingediend.

Groei van knapen. Hitchings en Fitz hebben een twintigtal jongens van 7 tot 14 jaar een jaar lang wekelijks gewogen en om de drie maanden gemeten. Het bleek, dat er schommelingen in het gewicht voorkwamen, tot 2½ K.G., met vóór en achteruitgang. Van de winst in gewicht gedurende het jaar viel 90 pct. tusschen Juni en December. De overige maanden van het jaar was de gewichtstoename onbeduidend, terwijl de schommelingen veel grooter waren dan tijdens de groeimaanden. Aan de werking van uitwendige invloeden schijnt gedurende dezen tijd minder weerstand te worden geboden. Vochtigheid heeft vermoedelijk een ongunstigen invloed. De kromme welke het gewichtsverloop aangeeft was bij alle jongens van den zelfden vorm. De lengte neemt of regelmatig toe of het meest tijdens de groeimaanden.

Kindersterfte. Te Gent kon men de vorige maand op de muren aangeplakt lezen een manifest, door Anseele onderteekend, waarin gewezen werd op de vreeselijke sterfte onder de zuigelingen der arbeidende klasse. In de kampen der Boeren-vrouwen en kinderen, over wier slechte behandeling door de Engelschen onze couranten ten hemel schreiende berichten verspreiden, bedraagt het sterftecijfer — zoo verklaart het manifest — 530 op 1000. „Hier te Gent sterven één jaar na de geboorte **500** werkmanskinderen op 1000, en **600** op 1000 kinderen onzer vlasspinsters."

Dat de hooge percentage in de kindersterfte te Gent ook de autoriteiten begint te verontrusten, blijkt uit het besluit van den

gemeenteraad aldaar om een onderzoek naar de oorzaken te doen instellen.

Geneesheeren, onderwijzers, geleerden, kooplieden, onderwijzeressen, burgers, arbeiders en arbeidsters vormen een commissie van dertig, die dit onderzoek zal leiden.

Een pennetje Inkt.

In een keukenkamer: vader — moeder — kinderen, groot en klein; in de bedstee in het half duister Grootje, oud al en heel magertjes en zwak van hoofd. Onrustig woelt Grootje heen en weer; dan vraagt ze: „hoe laat is het toch?" En ofschoon het oudje geen begrip meer heeft van tijd, wordt er toch steeds antwoord op gegeven, hoe dikwijls zij die vraag ook mag herhalen.

En dan denkt Grootje, dat ze nog veel en veel jonger is, dan wil ze opstaan, dan meent ze, dat ze koffie moet zetten voor haar man, — haar man, die al meer dan 20 jaar dood is, — dan wil ze gaan zorgen voor de kinderen, die ze zich nog klein denkt. — Met een zoet lijntje wordt ze dan gekalmeerd: „neen Grootje, je moet in bed blijven."

„Maar de koffie voor vader dan?"

„Daar zal ik wel voor zorgen; blijf jij maar liggen, Grootje"; — en alsof ze zich haar toestand eenigszins bewust is, vraagt ze:

„Word ik dan gauw beter?"

„Ja, zeker, Grootje," — en gerustgesteld zakt ze terug in het kussen, dommelt weer een paar minuten, herhaalt dan weer: „hoe laat is het toch?"

Dat gaat zoo dag en nacht door; en 's nachts, als de anderen slapen en Grootje geen antwoord kan krijgen op haar vragen, dan kruipt ze de bedstee uit, stommelt in de keuken rond, dan denkt ze dat ze hard moet werken, — hard werken, zooals vroeger, toen haar man 's morgens voor dag en dauw de deur uitging en de kinderen nog zoo klein waren. Dan loopt het oudje heen en weer, totdat er eindelijk een wakker wordt en Grootje beduidt, dat het tijd is em te slapen en haar ten slotte weer in bed krijgt.

Na een leven van tobben en zwoegen is dat het eind van Grootje's dagen: een half duistere bedstee, waar geen zonnestraaltje in doordringt.

En twee huizen verder woont een ander Grootje; neen, de kleinkinderen dáár zeggen geen „Grootje", maar „Grootmama". Die Grootmama is ook heel oud, en ook wat zwak van hoofd, maar Grootmama zit in een gemakkelijken rolstoel in den heerlijken tuin van het groote heerenhuis, — twee huizen van af die keukenkamer, — en als het een beetje winderig is, dan wordt Grootmama gereden naar de waranda of de tuinkamer, waar het ook frisch is en ruim.... En Grootje wentelt zich om en om in een enge, bedompte bedstee. COR.

M. te P. Als impressie niet veel waard en als betoog evenmin.
T. B. In orde.

Uit de natuur.

Een nog levend voorwereldlijk dier? Evenals men in Europa in de gesteenten overblijfselen, beenderen, van voorwereldlijke dieren vindt, waaronder reusachtige monsters zijn, heeft men in den laatsten tijd door opgravingen in Patagonië eene geheele uitgestorven wereld van reuzendieren gevonden, het meest met de tegenwoordige luiaards en gordeldieren overeenkomend, maar wellicht wat minder onschuldig. Ze zijn tijdgenooten geweest van den mammoeth en den holenbeer en den mensch uit den Europeeschen ijstijd. Men is nu gaan vermoeden, dat nog een enkele dezer voorwereldlijke beesten levend in Patagonië voorkomt. De inboorlingen doen geheimzinnige verhalen van een monster in de bosschen, waarin angst en bijgeloovige vrees zulk een rol spelen, dat men nauwelijks weet, wat er waar en wat er niet waar aan is.

De Fransche reiziger Tournouër gelooft het beest gezien te hebben, toen 's nachts dicht bij zijn kamp de kop uit de rivier stak, waar het doorheen zwom; een andermaal zag hij versche voetstappen in 't zand, en de Indianen bevestigden hem beide malen, dat het wel het geheimzinnige monster geweest was. Maar te pakken gekregen heeft hij het niet. Het is niet te betwijfelen, of men zal wel extra moeite doen om dat dier te vangen, ten einde zekerheid te krijgen, of de verbeeding hier Indianen en reizigers parten gespeeld heeft, of dat werkelijk nog een paar exemplaren aan den algemeenen ondergang der soort ontkomen zijn. —

Een werkelijk nog levend voorwereldlijk dier. In Griekenland zijn indertijd geraamten opgegraven van een uitgestorven beest, dat den lieflijken naam van helladotherium (letterlijk: wild dier uit Griekenland) kreeg. Dit dier leeft nog in Afrika. Toen Stanley door Oeganda trok werd hem van dat dier verteld; de inboorlingen noemen het okapi en bekleeddden hun schilden met de huid van 't beest; eindelijk gelukte het een Congo-officier, Eriksoon, dat geheimzinnige beest te vangen, en toen het geraamte en de huid naar Londen gestuurd waren, bleek daar dat het het helladotherium was, dat men uitgestorven waande. Het is een herkauwer, die van allerlei beesten, giraffe, ezel, zebra, tapir wat heeft, een echte overgangsvorm, en het is roodharig. Een levend exemplaar is reeds naar Europa gestuurd, en zoo zullen we het wellicht ook in Artis te zien krijgen. Koning Leopold heeft een jachtverbod voor den Congo-staat uitgevaardigd, om te verhinderen dat het uitgeroeid wordt.

Nuttige bacteriën. In een zijner mooiste stukken in „Van bacil tot aapmensch" beschrijft Bölsche, hoe de mensch een reuzenstrijd tegen de bacterie begonnen heeft, zijn geduchtsten vijand en mededinger in de heerschappij op aarde, maar dat de mensch, door het denkvermogen zijner hersencellen den grooten voorsprong heeft, die hem in staat zal stellen de bacteriën te overwinnen, uit te roeien, te vernietigen.

Dat mag echter niet gebeuren, als men de onderzoekingen van Thirfelder, Charrin en Guillemonat aanziet. Deze vonden, dat bakteriën voor ons noodig zijn om te kunnen leven. Ze namen proeven met jonge dieren, die onmiddellijk na de geboorte van bakteriën bevrijd en daarvan afgesloten werden; alle voedsel, alle lucht die ze kregen, was bacterievrij. En het gevolg was, dat ze kwijnden en stierven, terwijl andere jongen dieren, precies net zoo opgekweekt, maar met vrijen toegang der bacteriën, gezond bleven. Hieruit moet wel volgen, dat de bakteriën een zekere onmisbare rol vervullen in ons leven. We zullen dus niet den raad van Bölsche mogen volgen, maar we moeten de kwade bakteriën uitroeien en de goede tot huisdieren maken.

Insektenhersens. Ook bij de insekten gaat het op, dat de geestelijke vermogens met den omvang en de structuur der hersenen samenhangen. De intelligentste insekten zijn de mieren en de bijen; doch bij beide soorten zijn het de arbeiders, de meerderheid, die zooveel verstand toonen. De weinig talrijke mannetjes en wijfjes zijn zeer veel dommer, in 't bijzonder de mannetjes. Het is gebleken, dat ook de hersenen bij de mannetjes uiterst klein zijn, bij de wijfjes grooter, en bij de werk-mieren en -bijen zeer veel grooter en samengestelder.

Pleizierig gezelschap. Volgens eene lezing, die Dr. Metchnikoff, direkteur van het Pasteur-instituut, onlang te Londen hield is het menschelijk lichaam een ware kweek- en woekerplaats van allerlei mikroskopisch ongedierte. Alleen in den mond leven meer dan 30 verschillende soorten van microben, waarvan de kiemen uit de lucht indringen. Over het algemeen zijn het onschadelijke gasten; sommige onderzoekers noemen ze zelfs nuttig, daar de stoffen, die ze afscheiden, meewerken om wondjes in de mondholte snel te genezen.

Evenzoo zijn er een groot aantal in de maag, in de dunne darm, waar het een paradijs voor allerlei bacillensoorten schijnt te zijn. Men heeft wel eens gemeend, dat ze nuttig waren in het bevorderen der spijsvertering, maar dat is toch zeer twijfelachtig. Wel kunnen deze omgekeerd kwaad doen, daar ze door de giftige stoffen, die ze bereiden aanleiding tot allerlei ongesteldheden kunnen worden. Evenzoo kunnen mikroben, die zich van buiten op de huid in de fijne holten nestelen, waaruit de haren ontspringen, aanleiding geven tot allerlei huidziekten. In de meeste gevallen schijnt het echter, dat we van deze talrijke bevolking, die we op en in ons lichaam meedragen, weinig last hebben. 't Is alleen een beetje griezelig idee. En men ze kent, en de goede en kwade eigenschappen van deze mikroskopische wezentjes steeds beter bestudeert, vindt men ook wel middelen om ze te bestrijden.

De blauwe grot op Capri. Op het eiland Capri in de golf van Napels, is een grot in de kalkrotsen waar men met een bootje door een nauwe opening kan invaren. Binnen is de grot vervuld met een prachtig zachtblauw licht, dat daarvandaar komt, dat het daglicht door een groote opening geheel onder water in de grot dringt, en door het water blauw gekleurd wordt. Oppenheim is van meening dat vroeger het water lager stond, en de groote opening toen boven water lag en den ingang vormde. Daarmee komt ook uit, dat de Romeinen, die dit eiland ook door en door kenden, nergens spreken van een grot met blauw licht.

Drankbestrijding.

Wat één dronkaard kosten kan moge blijken uit de volgende mededeeling, ontleend aan de rapporten van 't kongres voor Crimineele Anthropologie.

„Een zekere Ada Jurke, geb. 1740, gestorven in 't begin der volgende eeuw, was een dronkaard, een dievegge en een landloopster. Haar nageslacht telde 834 personen; van 709 ervan kon men den levensloop volgen. Hieronder waren 106 buitenechtelijke kinderen, — 142 bedelaars, — 64 werden onderhouden door de weldadigheid, — 161 waren aan de prostitutie overgeleverd, — 76 waren misdadigers en daarvan 7 moordenaars.

In een tijdsverloop van 75 jaar heeft deze familie — zooals na officiëele berekening is vastgesteld — aan onderhouds-, gevangeniskosten enz. een som van zes millioen twee honderdduizend franks gekost!!!"

De tegenstanders van wettelijk huwelijksverbod mogen hunne argumenten nog wel eens overwegen. Wie werkelijk voor den Staat en voor 't algemeen welzijn meer voelt dan voor de vrijheid van enkele individuen — en welke! — zal moeten toegeven, dat 't onmogelijk maken van wettelijk huwelijk maar een halve maatregel en 't onmogelijk maken der voortplanting van zieken en misdadigers gebiedende eisch is. Een flink, hoewel niet afdoend, voorbeeld in deze richting gaf alweer een der Staten van Amerika, waar — zooals voor eenige dagen de nieuwsbladen meldden — hem of haar, die blijkt in 't huwelijk te zijn getreden, ofschoon behept met een venerische ziekte; de gelegenheid wordt gegeven om goedschiks of kwaadschiks vijf jaar in de gevangenis te vertoeven, welke tijd ter genezing wordt noodig geacht.

Dat onschuldige potje bier. Het hoofdelijk gebruik van bier in München, dat voor een paar jaar reeds 400 L. bedroeg wordt nog steeds grooter, — wat trouwens in heel Beieren het geval is. Tevens is het aantal recruten, dat wegens hartkwalen voor den dienst moet worden afgekeurd, meer dan het dubbele van

vóór 10 jaar. Niet zelden deelen de aan hartsverlamming lijdende recruten mee, dat zij vóór hun oproeping dagelijks 10 à 15 L. bier plachten te drinken!

Een ander leelijk gevolg van al dat drinken is de bijzonder groote sterfte onder de zuigelingen, die in München 49.2 pct. bedraagt. München staat met betrekking tot de kindersterfte boven alle andere steden in Europa. Te opvallender is dit, daar het in sanitair opzicht een der best ingerichte stnden is. Jammer maar, dat men de onthouding van alcoholische dranken, gezondheidsmaatregel bij uitnemendheid, niet in praktijk brengt!

Gemengd.

De noodlottige vergissing te Princenhage. „Nellie" schrijft ons: Mag ik even een onjuistheid verbeteren in uw Bijvoegsel van Zaterdag 14 September? Daarin wordt, onder de „Nieuwtjes" alle schuld van het ongeval te Princenhage geweten aan den geneesheer. Doch die had werkelijk geen schuld. De barbier kwam reeds sinds 10 jaar bij hem over den vloer en wist precies waar de dokter de doosjes en fleschjes met toebereide medicijnen voor zijn patienten neerzette. Meermalen had hij zelf daar reeds een medicament vandaan gehaald. Door een onverklaarbare tijdelijke verbijstering, of afwezigheid van geest, of wat dan ook, greep hij juist *dien* dag geheel verkeerd, en nam ook niet de voorzorgen die hij anders gewoon was te nemen. Het is een te Princenhage bekend feit dat de arme vader, midden in zijn wanhoop, nog telkens riep: „de dokter heeft geen schuld, de dokter heeft geen schuld!"

Feitelijk heeft niemand schuld in dit diep treurige geval, dat hier alle gemoederen heeft geschokt. Maar het kan voor *iedereen* een reden wezen om zijn voorzorgen te verdubbelen. Ook voor de moeders van kleine patienten: eer ze zoo'n kind de medicijn ingeven, laten ze toch even zien of het doosje of fleschje van een adres — en zoo ja — of het van het *juiste* adres is voorzien. Had deze arme moeder dezen voorzorgsmaatregel genomen, het zou haar achterdocht hebben gewekt dat het doosje geen adres droeg, maar met een *doodshoofd* gemerkt was. En laat, wie het wellicht nog niet weet, bij deze leeren: een doodshoofd op een apothekersdoosje of fleschje beduidt: vergift.

Tam bezoek. Eenige dagen geleden zag mej. O., onderwijzeres te Amersfoort toen zij zich ter ruste zou begeven, een paar duiven, witpauwstaarten, op haar slaapkamer. De doffer zat rustig op een kant van het ledikant, terwijl de duif, die inmiddels een eitje gelegd had, er op zat.

Het paar schrikte volstrekt niet door de komst van mej. O., die nu aan beide duiven een ander verblijf verschafte, dat ze nog bewonen.

Ondanks veel navraag in de buurt, heeft men den eigenaar of de eigenares der dieren niet kunnen ontdekken.

Première-koorts Geregeld elk seizoen leest men, vooral in buitenlandsche bladen, hoe bekende schrijvers zich bij de eerste opvoering hunner stukken aanstellen. De een transpireert, de ander siddert, een derde tiert en raast, een vierde heeft pijn in zijn buik, en zenuwachtig zijn ze allen. Misschien is het een troost voor de hedendaagsche dichters, te vernemen, dat het vroeger al precies zoo was als thans.

Alexander Dumas Sr. kwam gewoonlijk tegen de tweede akte in den schouwburg, ging eerst naar het tooneel om achter de coulissen met zijn stentorstem de acteurs aan te vuren, en kwam dan met zijn groote bewegelijkheid in de zaal, handdrukken wisselend, met de critici druk sprekend over plaatsen in het stuk en dan weer plotseling zich tot eenige dames wendend om haar galante dingen te zeggen. Onderwijl wierp hij het publiek kushandjes toe.

Ponsard, de acteur van *Charlotte Corday*, beefde bij premières als een riet, zoodat men medelijden met den stumperd kreeg. Toen hij bij de première van zijn *Lucretia* eenig gesis meende te hooren, was hij een flauwte nabij. Gelijken angst voor het publiek had Casimir Delavigne, wiens *Lodewijk XI* nog heden ten dage het paradestuk is van menig tooneelspeler. Hij bleef bij eerste opvoeringen van zijn werken altijd thuis, het ergste vreezende en vol twijfel aan zijn talent.

Scribe daarentegen had veel zelfbeheersching, althans bewaarde dit uiterlijk, maar zijn huisgenooten konden er altijd op rekenen den avond van de première een met de tanden stukgereten zakdoek in 's mans jas te vinden.

Van de mindere goden verhaalt men het volgende: Anicet Bourgeois koelde zijn woede aan de décors. Wanneer het spel niet naar wensch liep, sloeg hij er met zijn stok op los, zóo, dat men het dikwijls in de zaal hoorde. Bouchardy en d'Ennery maakten dat zij wegkwamen, zoodra bij een premiere de zaak voor hen een slechte wending nam. Ancelot liet zijn stukken nooit op een Vrijdag opvoeren. Bayard had altijd buikpijn. Dumanoir zag er uit als een lijk. Eugène Sue kwam reeds een uur voor den aanvang in de zaal, maar zoodra de voorstelling begon, was hij verdwenen en nergens meer te vinden. Men zeide daarom, dat zijn bestaan gedurende de eerste opvoering zijner drama's een der grootste „mystères de Paris" was.

Natuurlijk blijven ook de componisten niet vrij van de premièrekoorts. Adolphe Adam, de componist van de *Postillon*, trippelde en drentelde rusteloos op en neer, terwijl hij koortsachtig zijn brillenglazen veegde. De componist van *La Juive*, Halévy, leefde in grooten angst; hij verborg zich diep achter de coulissen of in een donkeren hoek.

Ook Auber sidderde altijd, wanneer hij tegenover het publiek moest optreden en heeft dan ook nooit den moed gehad een zijner premières bij te wonen. Meyerbeer verborg zich in een kleine donkere loge om de lastige agitatie, die zich van hem meester maakte, voor de oogen van het publiek te verbergen.

Een dapper man was Rossini. Bij de première van zijn *Barbier* te Rome werd hij door persoonlijke vijanden meedoogenloos uitgefloten. Rossini bleef doodkalm, en als de storm tegen hem losbrak, stond hij op van zijn dirigeerstoel en maakte een eerbiedige buiging voor zijn belagers.

Uit een en ander blijkt, dat de dichters en componisten, die den moed hebben, de menigte met open vizier tegemoet te treden, tot de hooge zeldzaamheden behooren.

Een fabriek van kunst. Edison heeft een fabriek waar wasrollen voor fonografen gemaakt worden. Deze stuurt hij niet blank en ongerept de wereld in; neen, er moet wat op staan. Zoo heeft hij een heel leger kunstenaars in dienst; een orkest blaast er telkens maar in een lokaal lustig op los, zonder andere toehoorders dan een dozijn draaiende fonografen, die de muziek opnemen om later op kermissen en elders de ooren der bezoekers te verkwikken; in een andere zaal staat een violist voor zijn stomme hoorders, die getrouwelijk zijn kunst aan levende hoorders zullen overbrengen; elders zingt een solozanger voor het wassen publiek en krijgt voor elk lied een rijksdaalder. Zoo kan hij een tachtig gulden per dag verdienen.

Erts in Lapland. In Lapland liggen rijke ijzermijnen, zoowel als andere nuttige mineralen, die men wil gaan ontginnen. Engelsche en Fransche maatschappijen hebben er reeds concessies gekregen, en een spoorweg naar de kust wordt aangelegd. De ontginning zal echter groote bezwaren meebrengen; 's winters de ontzettende koude, waarbij soms kwikzilver bevriest; 's zomers een ondragelijke muskietenplaag; daarbij een woest, kaal, rotsig land. Hoe zullen daar menschen het kunnen uithouden? Doch het kapitalisme heeft de menschen nog wel tot veel erger ellenden gedwongen, het zal hier ook wel een middel weten, om de bronnen voor rijkdom te exploiteeren.

Een nieuw financieel schandaal is te Breslau aan het licht gekomen. De directeur van de „reederij der vereenigde scheepseigenaren" heeft zelfmoord gepleegd. Hij had kognossementen tot een aanzienlijk bedrag valsch opgemaakt en te Hamburg beleend.

De koersnoteering der aandeelen werdt dadelijk op beurs geschrapt.

Ja dán!

Klant: De sigaren zijn niet zoo geurig als die ik de vorige keer van u heb gehad.

Winkelier: Ja, ik kan het niet helpen, meneer. Ik zit er niet in.

Klant: Zou u dan denken dat zij in dat geval geuriger zouden zijn?

Nieuwtjes.

Mijnongeluk. Te Bergcamen in Westfalen zijn door een mijngasontploffing acht arbeiders gedood.

Verbrand. Op een boerenhofstede bij Walsk (Rusland) ontstond een felle brand, waarbij 5 knechts en vier boerenmeiden in de vlammen omkwamen.

Bedrog. Men schrijft aan de *Leeuw. Crt.*:

Te Wolvega kwamen twee personen, die eene kar trokken, waarop een ongelukkige vrouw zat, die kermde van pijn met twee kinderen naast zich. Deze personen zeiden dat zij afkomstig waren van Ommen in Overijssel en op reis waren naar een ziekenhuis, waarin de ongelukkige vrouw zou verpleegd worden. Het gestel van de vrouw — zoo zeiden zij — liet niet toe om haar per spoor te vervoeren, zoodat men de toevlucht had moeten nemen tot een kar. Zij vervoegden zich ten gemeentehuize en vroegen om onderstand, maar daar het zaakje niet vertrouwd werd, kregen ze daar slechts 50 ct., doch bij het publiek verwekten zij medelijden, zoodat iemand hun een rijksdaalder gaf, terwijl een ander een rondgang deed en vrij wat ophaalde.

Den volgenden morgen vertrokken zij naar Heerenveen, waar ook iemand tegenwoordig was die de vertooning te Wolvega had bijgewoond. Hij zag nu dat de zieke vrouw vrij wat opgeknapt, vlug ter been, goed gezond was en zich met de kartrekkers naar de kroeg begaf.

Van Heerenveen vertrokken zij naar Leeuwarden, waar de politie spoedig een einde aan deze bedriegerij moet gemaakt hebben.

Een ramp. Op de Kulpa is bij het dorp Ozalk (Kroatië) een veerpont tegen een watermolen geslingerd en omgeslagen. Van de 25 menschen op de pont konden er maar twee gered worden.

Risiko van den arbeid. Op het stationsterrein te Utrecht is gisterenmorgen een wisselwachter onder een trein geraakt, waardoor een zijner beenen werd afgereden.

Arme kleine! Te Haarlem heeft eene moeder haar kindje, van wie zij zich even verwijderd had om een klant in den winkel te helpen, dood in den wieg gevonden. Het had de dop van een zuigflesch ingeslikt.

Brand. *Een hevige brand woedde gisterenavond, die in betrekkelijk korten tijd het oude fabrieksgebouw van de Delftsche Disteleerderij Gist- en Spiritusfabriek „De Postduif", voorheen v. Meerten en Zoon, in de asch legde.

Overreden. Gisterenavond is op het Centraalstation te Utrecht een juffrouw, die op een in beweging zijnden locaaltrein H. IJ. S. M. wilde springen, tusschen perron en trein gevallen, met het gevolg dat zij inwendig gekneusd naar het ziekenhuis is moeten worden gebracht.